

ยุทธศาสตร์ใหม่ด้านความมั่นคงของจีนในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

China's New Security Strategy in Asia-Pacific Region

โดย

นางสาวภางค์ฤดี นवलพงศ์

วิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตร์บัณฑิต เอเชียศึกษา

คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

หัวข้อบทความวิจัย	ยุทธศาสตร์ใหม่ด้านความมั่นคงของจีนในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก China's New Security Strategy in Asia-Pacific Region
ผู้วิจัย	นางสาวภาณุภัฏ นวลพงศ์
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ เชษฐา พวงหัตถ์
สาขาวิชา	เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ปีการศึกษา	2558

บทคัดย่อ

ยุทธศาสตร์ใหม่ด้านความมั่นคงของจีนในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกมีจุดมุ่งหมาย เพื่อหาสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศของจีน และ ยุทธศาสตร์ของจีนกับในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ในปัจจุบัน รวมทั้งศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านความมั่นคงระดับภูมิภาคในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศของจีนโดยการประกาศใช้ New Security concept เป็นผลจากการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วของจีนที่สามารถพัฒนาจนมีเงินทุนสำรองมากที่สุดในโลกแซงหน้าสหรัฐฯ และ ญี่ปุ่นได้ภายในปี ค.ศ. 2007 และได้นำเทคโนโลยีล้ำหน้าเหล่านี้มาใช้ในข้อพิพาทต่าง ๆ โดยเฉพาะกรณีข้อพิพาททะเลจีนใต้ที่ล่าสุดจีนได้สร้างเกาะเทียมขนาดใหญ่ในน่านน้ำพิพาททะเลจีนใต้เพื่อแสดงการครอบครองพื้นที่นั้นอย่างสมบูรณ์ ทำให้บรรดาประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมองว่าการทะยานขึ้นมาของจีนนั้นเป็น “ภัยคุกคาม” ต่อประชาคมโลก จีนจึงจำเป็นต้องเร่งปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์ของตัวเองด้วยการหาหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ โดยเฉพาะประเทศสมาชิกอาเซียนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ด้วยการสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ทั้ง ASEAN + 1 และ ASEAN + 3 โดยจีนได้เสนอเงินทุนจำนวนมหาศาลให้แก่บรรดาประเทศต่าง ๆ เหล่านี้นำมาพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานภายในประเทศต่อไปและใช้ยุทธศาสตร์ One Belt One Road เป็นตัวแทนสร้างหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์กับนานาประเทศทั่วภูมิภาคเอเชียต่อไป ซึ่งการกระทำต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นความต้องการแสดงออกของจีนว่า การทะยานขึ้นมาของตนนั้นเป็นอย่างสันติ (Peaceful Rise) ไม่ได้เป็นภัยต่อประชาคมโลกแต่อย่างใด ความแข็งแกร่งทางกำลังทหารในทะเลจีนใต้ของจีนนั้น ทำให้เหล่าบรรดาประเทศในภูมิภาคเอเชีย

แปซิฟิกต้องปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงของตน จากเดิมที่ให้ความสนใจในกำลังทหารทางบกเพื่อป้องกันภัยคุกคามจากประเทศเพื่อนบ้าน ได้เปลี่ยนยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศด้วยการเสริมสร้างอำนาจทหารทางทะเลของตนให้เข้มแข็งมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการสั่งซื้อเรือดำน้ำติดซีปนาอูธต่าง ๆ อากาศยาน หรือแม้กระทั่งเครื่องบินขับไล่เนกประสงค์ เพื่อให้พร้อมรับมือกับภัยคุกคามในทะเลจีนใต้ของจีน

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์ของจีนกับความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกในปัจจุบันสำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือและได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ เชษฐา พวงหัตถ์ ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้คำชี้แนะ อีกทั้งยังตรวจสอบและแก้ไขงานให้ผู้ศึกษามาโดยตลอดจนทำให้งานวิจัยฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้ศึกษารู้สึกสำนึกในความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

ขอขอบคุณเพื่อนโครงการเอเชียศึกษาและบรรดาเพื่อนนอกสถาบันทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ อีกทั้งยังให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยนี้ทั้งทางตรงและทางอ้อมและคอยถามสารทุกข์ดิบมาโดยตลอด และ ขอขอบคุณ นายวศินนท์ รุ่งเวชวัฒน์ ที่คอยอำนวยความสะดวกเรื่องการเดินทางและหาข้อมูลตลอดการทำวิจัย อีกทั้งยังคอยให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณคุณพ่อคุณแม่ที่คอยสนับสนุนและให้กำลังใจลูกมาตลอด และขอขอบคุณคุณลุงคุณป้าที่ให้โอกาสที่ดีที่สุดแก่ลูก อีกทั้งผู้ศึกษาขอมอบคุณงามความดีให้แก่ผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งที่ได้กล่าวชื่อและไม่ได้กล่าวชื่อ และหากมีข้อผิดพลาดประการใดในบทความวิจัยเล่มนี้ ผู้ศึกษาต้องขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

ภางค์ฤดี นवलพงศ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

พ.ศ. 2559

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	(i)
กิตติกรรมประกาศ.....	(iii)
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของงานวิจัย.....	3
ขอบเขตของการศึกษา.....	3
นิยามคำศัพท์	4
วิธีการวิจัย.....	4
ประเด็นที่จะนำเสนอ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2. ทฤษฎีและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	7
ทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์	7
ทฤษฎี Realism	7
ทฤษฎี Neo-Liberalism	7
กรอบแนวคิดในการทำวิจัย	8
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	8
ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก.....	8

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
นโยบายต่างประเทศของรัฐบาลจีน.....	9
บทที่	
3. ภูมิหลังแนวคิดการเป็นอาณาจักรศูนย์กลาง	12
แนวคิดเรื่องอาณาจักรกลาง(The Middle Kingdom)	12
การติดต่อกับต่างชาติ.....	12
4. นโยบายต่างประเทศของจีนในปัจจุบัน	16
ขงจื้อกับหลักการดำเนินนโยบายต่างประเทศของจีน	16
เป้าหมายการพัฒนาและภารกิจหลักในศตวรรษที่ 21	16
นโยบายความมั่นคงและป้องกันประเทศของจีน	17
5. บทวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ของจีนกับความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกในปัจจุบัน	20
บทบาทของจีนหลังประกาศใช้นโยบาย new security concept	20
การปรับยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก	23
6. บทสรุป	26
บรรณานุกรม.....	(IV)
ประวัติผู้วิจัย.....	(IV)

งานวิจัย เรื่อง ยุทธศาสตร์ของจีนกับความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกในปัจจุบัน

นางสาว ภางศ์ฤดี นวลพงศ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขา เอเชียศึกษา รหัส 05550581

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงกว่า 20 ปี ที่ผ่านมามีการก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจในระดับโลกอย่างมาก ซึ่งหลังจากการปฏิรูปเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมภายใต้การนำของเติ้ง เสี่ยว ผิง ที่ประสบความสำเร็จและทำให้เศรษฐกิจของจีนเติบโตรวดเร็วที่สุดในโลกตลอดระยะเวลากว่า 20 ปี จนกลายเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ การเมืองและการทหารอีกประเทศหนึ่ง บรรดาเหล่านักวิชาการได้ประเมินสถานการณ์ว่าหากจีนยังมีแนวโน้มการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเช่นนี้อย่างต่อเนื่อง จีนจะมีเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดในโลกภายในปี ค.ศ. 2015-2025 (สุรชัย, 2558) และหากเป็นเช่นนั้นการผงาดขึ้นมาของจีนในครั้งนี้ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อจีน หากแต่ยังส่งผลไปยังประเทศต่างๆ ในเอเชีย เนื่องจากภายในปี ค.ศ. 2020-2025 จีนจะกลายเป็นศูนย์กลางของตลาดเอเชียแปซิฟิกที่จะแข่งขันกับประเทศในทวีปยุโรปและอเมริกา ส่งผลให้จีนมีอำนาจทั้งทางเศรษฐกิจและการทูตเพิ่มขึ้น โดยจีนยังคงยึดมั่นถือธรรมเนียมการไม่ขยายดินแดนหากแต่จะใช้กำลังทางเศรษฐกิจเป็นตัวสนับสนุนประเด็นการต่างประเทศและการเมืองที่ขยายกว้างขึ้น (ศิลปกร, 2549) ปัจจุบันจีนพัฒนาความสัมพันธ์และขยายอำนาจของตนอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกเนื่องจากเป็นบริเวณที่มีแหล่งทรัพยากรและน้ำมันอันอุดมสมบูรณ์ด้วยวิธีการสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจหรืออำนาจอ่อนในการดำเนินความสัมพันธ์ หากแต่จีนเองก็ต้องระมัดระวังในการดำเนินความสัมพันธ์ในภูมิภาคนี้เช่นกัน เนื่องจากความสัมพันธ์ที่ไม่ค่อยดีนักกับหลายๆ ประเทศเรื่องข้อพิพาทในการอ้างสิทธิ์ทะเลจีนใต้ ไม่ว่าจะเป็นประเทศเวียดนาม ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย ไต้หวัน และบรูไน และจีนต้องไม่ลืมว่ายังมีประเทศมหาอำนาจเดิมอย่างสหรัฐอเมริกาที่ยังมีอิทธิพลในบริเวณนี้อยู่ อีกทั้งจีนต้องดำเนินนโยบายอย่างระมัดระวังไม่ให้ชาติอื่นมองว่าการเติบโตของจีนเป็น “ภัยคุกคาม” ต่อภูมิภาคเอเชียและสังคมโลก เนื่องจากการเติบโตของจีนย่อมมีผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบต่อประเทศต่างๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายของผู้นำจีนและประเทศมหาอำนาจเก่าอย่างสหรัฐฯ ที่พยายามปกป้องผลประโยชน์ของตนอย่างเต็มที่ จีนยังคงขยายอำนาจอย่างต่อเนื่อง โดยการแสวงหาพันธมิตรในรูปแบบการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ โดยเฉพาะเอเชียแปซิฟิกที่เน้นดำเนินนโยบายสานสัมพันธ์ด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ซึ่งจีนมองว่าหากเศรษฐกิจในภูมิภาคนี้ดีขึ้น เศรษฐกิจจีนก็จะดีขึ้นอย่างแน่นอน จีนจึงมุ่งมั่นสร้างความร่วมมือต่างๆ เพื่อพัฒนาภูมิภาคนี้ เห็นได้จากการริเริ่มเส้นทางสายไหมทางบกทางทะเล (One belt One Road) ซึ่งเป็นนโยบายที่ประธานาธิบดี สี จิ้น ผิง เป็นผู้ริเริ่ม ซึ่งเน้นย้ำว่าวัตถุประสงค์หลักของข้อริเริ่มนี้ คือ

เพื่อส่งเสริมความเชื่อมโยงภายในประเทศและระหว่างจีนกับภูมิภาคต่าง ๆ โดยที่ผ่านมาได้ประกาศเรื่องการก่อตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานเอเชีย (Asian Infrastructure Investment Bank หรือ AIIB) และการจัดตั้งกองทุนเส้นทางสายไหมภายใต้ข้อริเริ่มนี้ด้วย ซึ่งขณะนี้มากกว่า 40 ประเทศทั่วโลกเข้าร่วมสนับสนุนต่อโครงการนี้ รวมถึงประเทศพันธมิตรสหรัฐฯ เช่น อังกฤษ ออสเตรเลีย เกาหลีใต้ และไต้หวันด้วย (พันทิพา, 2558) ซึ่งให้เห็นว่าอิทธิพลของสหรัฐฯ ในเอเชียกำลังลดถอยลง ขณะที่บทบาทของจีนในเอเชียกลับเพิ่มมากขึ้น โดยโครงการและความร่วมมือต่างๆ ที่จีนพยายามสร้างนั้นล้วนแสดงให้เห็นถึงความพยายามแสดงออกของจีนว่าการผงาดขึ้นมาของจีนนั้นล้วนแต่ก้าวขึ้นมาอย่างสันติ (Peaceful Rise) ไม่ได้เป็นภัยคุกคามต่อภูมิภาคหรือโลกแต่อย่างใด ความยิ่งใหญ่และไม่หยุดพัฒนาความสัมพันธ์ของจีนกับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกโดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกทำให้สหรัฐฯ ต้องปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ของตนเพื่อปิดล้อมจีนและหันมาแสดงบทบาทในภูมิภาคนี้มากขึ้น โดยเฉพาะบทบาทในเอเปค ซึ่งเป็นการเปิดทางเลือกให้สหรัฐฯ ยังคงบทบาทในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกต่อไป

ในด้านกำลังทางทหาร แส่นยานภาพของกองทัพเรือจีนเติบโตอย่างก้าวกระโดด โดยทางรัฐบาลจีนได้ทุ่มงบประมาณจำนวนมากลงไปในด้านการทหารอย่างไม่หยุดยั้ง แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการที่จะขยายอำนาจไปทั่วทวีปเอเชีย การพัฒนาขีดความสามารถทางทหารอย่างรวดเร็วของจีนทั้งกำลังรบทางอากาศและกำลังรบทางทะเล ไม่เพียงแต่สร้างความกังวลใจให้กับสหรัฐฯ ว่าการเปลี่ยนผ่านทางอำนาจในระบบระหว่างประเทศกำลังใกล้ความจริงเพิ่มมากขึ้น หากแต่ยังสร้างความหวาดระแวงให้กับรัฐเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนและมีพื้นที่พิพาทกับจีนด้วย โดยเฉพาะเมื่อจีนสร้างโครงการพัฒนากำลังรบของจีนเรื่องเรือบรรทุกเครื่องบิน, เครื่องบินล่องหน และขีปนาวุธต่อต้านเรือผิวน้ำที่มีพิสัยโจมตีถึงรัฐคู่กรณีข้อพิพาททะเลจีนใต้ ไต้หวันและกองเรือที่เจ็ดของสหรัฐฯ สหรัฐฯ ได้แสดงความวิตกกังวลเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ในแผนยุทธศาสตร์ว่า ภัยคุกคามที่ท้าทายต่อศูนย์บัญชาการของสหรัฐฯ ในแปซิฟิกมากที่สุดในโลกคือ การขยายตัวของกำลังทหารของจีนนั่นเอง (ชัชรินทร์, 2549: 37-41) การแสดงท่าทีทางทหารที่แข็งกร้าวเกินไปจะเป็นตัวทำลายความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ดังนั้นจีนจึงต้องระวังในการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศอื่น ๆ ให้มากขึ้นเพื่อไม่ให้ประเทศอื่นมองว่าการผงาดขึ้นมาของตนนั้นเป็นภัยคุกคามต่อโลก และพลังอำนาจของจีนที่ขยายตัวในภูมิภาคนี้ยังมีการแข่งขันจากอินเดียและญี่ปุ่น ซึ่งเป็นพันธมิตรที่สำคัญของสหรัฐฯ มีนัยสำคัญว่าการที่จีนจะขับไล่สหรัฐฯ ออกจากเอเชียนั้นเป็นเรื่องไม่่ง่ายนัก

ในขณะที่อำนาจอ่อนของอเมริกากำลังเสื่อมลงด้วยปัจจัยหลายประการโดยเฉพาะจากการบุกรุกและยึดครองอิรักและจีนมีกำลังเศรษฐกิจที่เข้มแข็งมากขึ้น จีนจึงสามารถถกสถานะของตนได้อย่างรวดเร็วและได้ดำเนินความพยายามทุ่มเทการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ของอำนาจอ่อนของตนอย่างตระหนักรู้เพื่อเสริมสร้างผลประโยชน์ของตนรวมถึงการปลูกสร้างอิทธิพลของตนในฐานะชาติที่กำลังผงาดขึ้นมาที่มีอำนาจ (เชษฐา, ม.ป.ป.: 56) แต่การขยายอำนาจเศรษฐกิจและแส่นยานภาพของ

กองทัพนั้นไม่สามารถเอาชนะใจได้ทั้งหมด การพยายามเข้ามามีบทบาทมากขึ้นของจีนพร้อมกับการให้ความสำคัญกับภูมิภาคนี้เพิ่มขึ้นของสหรัฐฯในการรักษาและสร้างอำนาจของตนให้มั่นคงที่สุด ล้วนสร้างการเปลี่ยนแปลงให้แก่ภูมิภาคนี้อย่างยิ่ง

จากการกล่าวมาข้างต้น เราจะพบว่าปัจจุบันเศรษฐกิจของจีนเจริญเติบโตอย่างก้าวกระโดด และเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญของนานาประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกทำให้จีนมีอำนาจในภูมิภาคนี้เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ชาติมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯที่เคยครองอำนาจในภูมิภาคนี้หันมาให้ความสำคัญกับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกเพิ่มมากขึ้น แต่การก้าวขึ้นมาใช้อำนาจทางเศรษฐกิจของจีนนั้นกลับทำให้พฤติกรรมทางทหารของจีนเปลี่ยนไปจนทำให้หลายๆประเทศมองว่าเป็นภัยคุกคามต่อประเทศของตน และยังขัดกับนโยบายที่จีนยืนกรานมาตลอดว่าเป็นการก้าวขึ้นมาใช้อำนาจอย่างสันติ ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาและคาดคะเนยุทธศาสตร์ของจีนที่จะใช้ดำเนินการระหว่างประเทศในปัจจุบันของจีน ในช่วงรัฐบาลสี จิ้น ผิง ว่าจะส่งผลต่อความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกอย่างไร

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษายุทธศาสตร์ของจีนก่อนการประกาศใช้ New Security concept และ เงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบนโยบาย

2.2 เพื่อศึกษายุทธศาสตร์ของจีนในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกในปัจจุบัน

2.3 เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านความมั่นคงระดับภูมิภาคในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

3. ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์ของจีนในปัจจุบันกับความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกจะแบ่งขอบเขตการวิจัยออกเป็น ดังนี้

3.1 ขอบเขตของหน่วยในการวิเคราะห์และระดับในการวิเคราะห์: ระดับรัฐ – ภูมิภาค

3.2 ขอบเขตของช่วงเวลาที่ทำการศึกษา: ช่วงรัฐบาลประธานาธิบดีสี จิ้น ผิง¹ ปัจจุบันโลกอยู่ภายใต้สถานการณ์การเคลื่อนย้ายดุลอำนาจทั้งด้านการเมืองและเศรษฐกิจจากตะวันตกมายังแปซิฟิก ซึ่งสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นหนึ่งในแรงขับเคลื่อนที่สำคัญ ทำให้รัฐบาลของประธานาธิบดีสี จิ้น ผิงต้องเจอความท้าทายมากมายทั้งจากภายในที่ต้องเร่งแก้ไขปัญหาในเรื่องการกระจายรายได้,

¹ สี(習)-จิ้น(近)-ผิง(平) เป็นประธานาธิบดีจีนต่อจากหูจิ่นเทาอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 15 พ.ย. 2555 ณ กรุงปักกิ่ง โดยในปีพ.ศ. 2550 ได้ขึ้นดำรงตำแหน่งเลขานุการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งใหม่ และในปีนั้นเองก็ได้รับเลือกเป็นสมาชิกประจำกรมการเมืองศูนย์กลางพรรค ผู้อำนวยการโรงเรียนศูนย์กลางพรรค และก่อนดำรงตำแหน่งรองประธานประเทศในปีพ.ศ. 2551 และขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีในปีพ.ศ. 2555

ความสามัคคีของคนในชาติ, ปัญหาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม และความท้าทายในการหาวิธีที่จะยกระดับการเติบโตของเศรษฐกิจให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่นานาชาติให้ความสำคัญและจับตามองความเคลื่อนไหวของจีนในเรื่องการขยายบทบาทเข้าไปสู่ทวีปเอเชียโดยเฉพาะเอเชียตะวันออกและเอเชียแปซิฟิก จากการแผ่ขยายแสนยานุภาพทางทหารที่เสริมกำลังกองทัพเรือและกองทัพอากาศให้เข้มแข็งมากขึ้น ทำให้หลายประเทศโดยเฉพาะประเทศคู่กรณีพิพาทเรื่องทะเลจีนใต้มองว่าเป็นภัยคุกคาม หรือประเด็นปัญหาสถานะและคุณภาพสิ่งแวดล้อม การปนเปื้อนทั้งดิน น้ำ อากาศ ซึ่งเป็นผลจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่เติบโตอย่างรวดเร็ว ทำให้รัฐบาลจีนชุดนี้ต้องเจอความท้าทายครั้งใหญ่เพื่อสร้างความสมดุลทั้งในเรื่องการขยายอำนาจทางเศรษฐกิจและทางทหารโดยไม่ให้ชาวต่างชาติมองว่าตนเป็นภัยคุกคามต่อโลก, การสร้างสมดุลระหว่างเศรษฐกิจที่เติบโตอย่างรวดเร็วกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ยังไม่มีท่าทีที่จะดีขึ้น เป็นต้น จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ผู้ทำวิจัยเห็นความสำคัญในช่วงรัฐบาลประธานาธิบดีสี จิ้น ผิงที่ต้องเผชิญทั้งปัญหาภายในและภายนอกกับบทบาทของประเทศที่ขยายตัวขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งทางด้านเศรษฐกิจและกำลังทางทหารในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกและเวทีโลก พร้อมกับความคาดหวังของประชาชนจีนที่ต้องการชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและได้รับการยอมรับจากสายตาของนานาชาติ

3.3 ขอบเขตของพื้นที่ในการศึกษา: ศึกษาเฉพาะในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

4. นิยามคำศัพท์

ความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Non- traditional Security) หมายถึง ความมั่นคงที่คำนึงถึงประชาชนและภัยคุกคามที่มีต่อประชาชนมากกว่ามุ่งเน้นภัยคุกคามที่มีต่อรัฐ โดยภัยคุกคามในที่นี้คือเรื่องการก่อการร้าย โรคระบาด ภัยพิบัติทางธรรมชาติและปัญหาสิ่งแวดล้อม ตลอดจนภัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้รัฐอ่อนแอจนสูญเสียอำนาจอธิปไตยได้ในที่สุด

ภูมิภาคเอเชียตะวันออก หมายถึง ภูมิภาคที่ประกอบด้วย 16 ประเทศ และ 1 เขตเศรษฐกิจ ซึ่งอาจจัดแบ่งได้เป็นภูมิภาคย่อย 2 ภูมิภาค ตามสภาพภูมิศาสตร์ ได้แก่ (1) เอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยประเทศเกาหลีใต้ เกาหลีเหนือ จีน ญี่ปุ่น มองโกเลีย และเขตเศรษฐกิจ เช่น ไต้หวัน และ (2) เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ กัมพูชา ไทย บรูไน พม่า ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย ลาว เวียดนาม สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ซึ่งเป็นสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน กับติมอร์ เลสเต ซึ่งยังไม่ได้เป็นสมาชิกของอาเซียน ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเป็นภูมิภาคที่มีพลวัตสูง ประกอบกับมีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่ใกล้เคียงกันมายาวนาน ทำให้เป็นอีกหนึ่งภูมิภาคที่มีบทบาททางเศรษฐกิจและการเมืองในระดับโลก

ภูมิภาคเอเชีย – แปซิฟิก หมายถึง ภูมิภาคที่ประกอบด้วยเอเชียตะวันออก เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ออสเตรเลียและโอเชียเนีย ซึ่งอาจรวมไปถึงเอเชียใต้ สหพันธรัฐรัสเซีย และประเทศในทวีปอเมริกาเหนือและทวีปอเมริกาใต้ที่ติดกับมหาสมุทรแปซิฟิกตะวันออกด้วย เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น

ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ บรูไน สิงคโปร์ เป็นภูมิภาคที่ใหญ่ที่สุดในแง่พื้นที่ มีประชากรมากที่สุด และมีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย อีกทั้งยังมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูง

อำนาจอ่อน (Soft Power) หมายถึง ความสามารถที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของผู้อื่น เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือได้รับสิ่งที่ต้องการด้วยวิธีการโน้มน้าวดึงดูดใจมากกว่าการบังคับขู่เข็ญ โดยสามารถพัฒนาผ่านความสัมพันธ์กับพันธมิตรด้วยการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความเห็นของประชาชนที่น่าพอใจและความเชื่อถือในวงกว้าง โดยลักษณะของอำนาจจะให้ความโอบอ้อมต่ออีกฝ่ายหนึ่งมากกว่า และใช้ในกรณีที่ต้องการเข้าไปมีอิทธิพลอย่างแนบเนียน ไม่ทำให้เป็นที่สังเกตได้ อำนาจอ่อนช่วยให้ฝ่ายที่ใช้สามารถได้รับทุกสิ่งทุกอย่างตามที่ต้องการจากเป้าหมายได้

5. วิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) จากวิธีการวิจัยเอกสาร (documentary analysis) เป็นหลัก

ในส่วนของการรวบรวมเอกสารเพื่อทำการวิจัย ผู้วิจัยจะทำการรวบรวมเอกสารจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่เป็น หนังสือและบทความ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีวารสาร หนังสือพิมพ์ และข้อมูล สารสนเทศ โดยผู้วิจัยจะอาศัยแหล่งข้อมูลต่อไปนี้

1. หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์
2. หอสมุด กระทรวงต่างประเทศ
3. สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แหล่งข้อมูลบนเว็บไซต์ต่างๆ เช่น

<http://www.asia.tu.ac.th/> (ศูนย์สถาบันเอเชียศึกษา)

<http://www.vijaichina.com/> (ศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน)

<http://www.baanjomut.com> (บ้านจอมยุทธ์)

6. ประเด็นนำเสนอในงานวิจัย

ผู้วิจัยจะแบ่งประเด็นในการนำเสนอออกเป็น 6 บท ดังนี้

บทที่ 1: บทนำ กล่าวถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ในการวิจัย ขอบเขตการวิจัย วิธีวิจัย และประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

บทที่ 2: แนวคิด/ทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์ และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3: ภูมิหลังแนวคิดการเป็นอาณาจักรศูนย์กลาง

บทที่ 4: ยุทธศาสตร์ของจีนในปัจจุบัน

บทที่ 5: บทวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ของจีนในปัจจุบันกับความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

บทที่ 6: บทสรุป

7. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

7.1 ทราบถึงยุทธศาสตร์ของจีนก่อนการประกาศใช้ New Security concept และ เงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบนโยบาย

7.2 ทราบถึงยุทธศาสตร์ของจีนในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกในคริสต์ศตวรรษที่ 21

7.3 ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงด้านความมั่นคงระดับภูมิภาคในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

บทที่ 2

ทฤษฎีและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์

งานวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์ของจีนในปัจจุบันกับความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดและทฤษฎีสำหรับเป็นกรอบในการทำวิจัยคือ

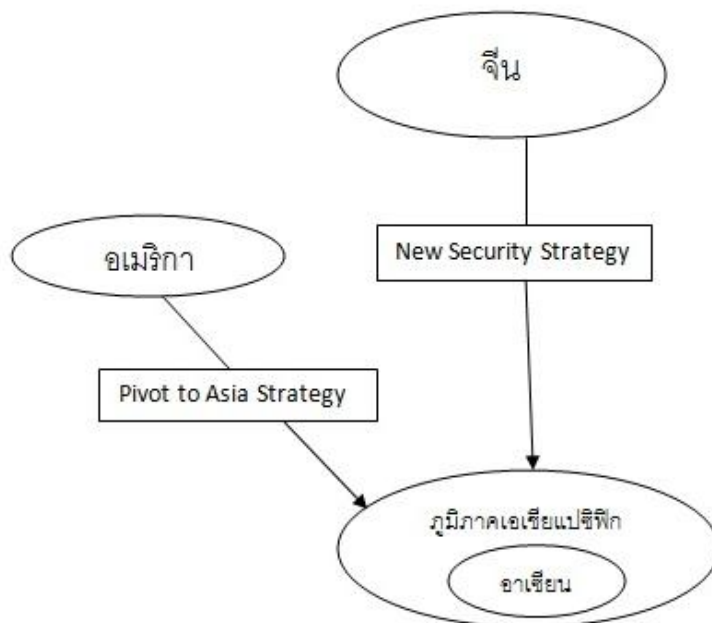
1.1 ทฤษฎี Realism

ทฤษฎี realism (สัจนิยม) มองลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างประเทศว่าเป็นสภาวะอนาธิปไตยเต็มไปด้วยความขัดแย้ง โดยมีรัฐเป็นตัวแสดงหลัก และมักแก้ไขปัญหาด้วยสงคราม ให้ความสำคัญอย่างสูงสำหรับการรักษาความมั่นคงและความอยู่รอดของรัฐ และเพื่อความอยู่รอด รัฐจึงมีเหตุผลสมควรถัดจะแข่งขันเพื่ออำนาจและความมั่นคงของตน ภูมิภาคต่างๆถูกกำหนดขึ้นมาจากความขัดแย้งหรือสิ่งที่จะกลายเป็นความขัดแย้ง ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงให้ความสำคัญต่อเรื่องนี้ โดยเฉพาะการให้ความสำคัญอย่างมากกับการทำหายต่างๆที่มีต่อสหรัฐอเมริกาอันเป็นผลมาจากการผงาดขึ้นมาของจีน แต่นักคิดทฤษฎีนี้ก็มีความเห็นไม่ตรงกันในประเด็นที่ว่าการทำหายที่จีนมีต่อสหรัฐอเมริกานั้นจะนำไปสู่ความขัดแย้งทางทหารหรือไม่ หรือสหรัฐอเมริกาอาจจะสามารถปรับตัวเข้ากับก้าวขึ้นมาที่มีอำนาจของจีนได้ รวมตลอดถึงการยอมรับการจัดสรรดุลอำนาจใหม่หรือไม่ (เชษฐา, 2556) โดยผู้วิจัยจะนำแนวคิดดังกล่าวมาพัฒนาเป็นกรอบในการวิเคราะห์การถ่วงดุลอำนาจอเมริกาและเข้ามามีบทบาทมากขึ้นของจีนในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

1.2 ทฤษฎี Neo-Liberalism

ทฤษฎี Neo-Liberalism (เสรีนิยมใหม่) เป็นแนวคิดเสรีนิยมแบบเก่าที่กลับมามีบทบาทใหม่ภายใต้ชื่อ เสรีนิยมใหม่ ทฤษฎีนี้ยังคงยอมรับความคิดเรื่องความร่วมมือกันภายในระบบระหว่างประเทศและรัฐเป็นตัวแสดงที่มีเหตุผล โดยความร่วมมือระหว่างรัฐทั้งหลายมีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นอันเป็นผลจากการดำรงอยู่และขีดความสามารถขององค์การระหว่างประเทศ แต่จะให้ความสำคัญกับสวัสดิภาพทางเศรษฐกิจและประเด็นทางเศรษฐกิจเป็นหลัก สนใจเรื่องความร่วมมือแบบการค้าเสรี หรือ ตลาดเสรีโลก ซึ่งแนวคิดนี้จะเห็นว่า รัฐต่างๆจะได้รับผลประโยชน์อย่างชัดเจนจากการพึ่งพากันและกัน ผู้วิจัยจะใช้กรอบความคิดนี้วิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์จีนกับบรรดาประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกโดยมีหน่วยในการวิเคราะห์หลักคือสาธารณรัฐประชาชนจีนและใช้ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกเป็นพื้นที่ในการวิเคราะห์

กรอบแนวคิดในการทำวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์ของจีนกับความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

จากแผนภาพดังกล่าว สามารถอธิบายได้ว่า ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกเป็นบริเวณที่มีความสำคัญทั้งด้านความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ และสังคม โดยมีประชากรเชื้อสายจีนอาศัยอยู่จำนวนมาก จีนจึงพยายามกลับเข้ามามีบทบาทและขยายอิทธิพลของตนในภูมิภาคนี้ โดยเน้นภาพลักษณ์ที่เป็นมิตรและสันติ ซึ่งเป็นอาณาบริเวณที่ชาติมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาเมื่อมีอิทธิพลอยู่ ทำให้จีนเป็นตัวแสดงที่เข้ามาแข่งขันกับสหรัฐอเมริกาในอาณาบริเวณที่เป็นผลประโยชน์เดิมของสหรัฐอเมริกาเพื่อขยายผลประโยชน์ของตนทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง โดยการขยายอำนาจดังกล่าวทั้งสองประเทศได้ใช้อำนาจอ่อน (Soft power) คือ อำนาจทางเศรษฐกิจ สังคม-วัฒนธรรม และอำนาจแข็ง (hard power) คือ อำนาจทางการเมืองและการทหาร เข้ามาขยายบทบาทและอิทธิพลของตน ขณะเดียวกันประเทศทั้งสองต่างมีรูปแบบความสัมพันธ์ที่ร่วมมือและขัดแย้งกัน

2 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 เอกสารเกี่ยวกับอำนาจจีนในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

ซฺซฺรินท์ ไชยวัฒน์ (2549) แผนพิชิตมังกร พุดถึงอำนาจจีนในเอเชียไว้ว่า ศักยภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ การทหารของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนว่านับจากนี้นอกจากจะสามารถขึ้นมาเป็นมหาอำนาจหน้าใหม่ที่สามารถแข่งขันในด้านต่างๆกับมหาอำนาจสูงสุดอย่างสหรัฐอเมริกาได้อย่างจริงจังได้แล้ว ศักยภาพของจีนอาจกลายเป็นพลังผลักดันให้กระบวนการโลกาภิวัตน์มีโอกาสหลุดพ้นไปจากแนวทางแบบตะวันตกได้อีกต่างหาก ภายใต้การปรับระบบเศรษฐกิจเป็นสังคมนิยมที่มี

ลักษณะแบบจีนทำให้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของจีนเติบโตในระดับที่ถูกเรียกว่า “ความมหัศจรรย์ทางเศรษฐกิจ” ที่เติบโตจนอาจสามารถเทียบเท่าสหรัฐอเมริกาได้ในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า ในด้านการพัฒนาความทันสมัยและเทคโนโลยีของจีนก็ก้าวไกลอย่างเห็นได้อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นการเติบโตในด้านไปโอเทคโนโลยี, เทคโนโลยีอวกาศ, การสร้างชิปนาฬิกาที่มีการสะสมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตลอดจนความพยายามก้าวไปสู่การใช้ดาวเทียมทางทหาร และความก้าวหน้าในเรื่องเรือดำน้ำ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามที่จะยกระดับศักยภาพกองทัพเรือของตนไปสู่ระดับ “Blue Water Navy” หรือสามารถปฏิบัติการในระยะไกลได้ทั่วทั้งทะเลจีนใต้หรือในมหาสมุทรสากลได้อย่างทั่วถึง ซึ่งสหรัฐอเมริกาได้แสดงความวิตกกังวลในแผนยุทธศาสตร์ว่า ภัยคุกคามที่ท้าทายต่อศูนย์บัญชาการของสหรัฐฯ ในแปซิฟิกมากที่สุดในโลกคือ การขยายตัวของกำลังทหารของจีนนั่นเอง

วริษฐ์ ลิ้มทองกุล (2554) มังกรพลัดแผ่นดิน (The Rising of Asia's Big Brother) ได้พูดถึงการขึ้นมาอำนาจของจีนว่า ในรายงานรายปีประเมินภัยคุกคามความมั่นคงแห่งชาติได้ระบุถึงความ เป็นห่วงของสำนักงานข่าวกรองแห่งชาติสหรัฐอเมริกาต่ออิทธิพลของประเทศใหญ่อย่างเช่น รัสเซีย เวเนซุเอลาและโดยเฉพาะอย่างยิ่ง “จีน” ที่มีต่อโลกว่า การผงาดขึ้นมาของเอเชีย (Rising Asia) โดยเลือกกล่าวถึงประเทศจีนเป็นประเทศแรก ระบุว่าขณะที่ลัทธิการก่อการร้ายได้คุกคามก่อให้เกิดความไร้เสถียรภาพไปทั่วโลก ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงและเอเชียใต้ โดยเฉพาะ “จีน” กลับตั้งท่าที่จะกลายเป็น “ศูนย์กลางอำนาจโลก” ในระยะยาว ปัจจุบันในยุคที่สหรัฐอเมริกาต้องเผชิญกับภาวะเศรษฐกิจถดถอยครั้งใหญ่ที่สุด จนต้องกู้ยืมเงินจากจีนมากระตุ้นเศรษฐกิจของตัว ทำให้จีนกลายเป็นประเทศที่มีทุนสำรองกว่า 2 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ และกลายเป็นประเทศที่ถือครองพันธบัตรสหรัฐฯ มากที่สุดในโลก อีกทั้งในสภาวะที่เศรษฐกิจยุโรป และญี่ปุ่นกำลังตกอยู่ในภาวะถดถอยกำลังซัดหดยเป็นสัญญาณสำคัญที่บ่งชี้ให้เห็นถึงความล่มสลายของสภาวะ “ซัวอำนาจเดียว” ของโลกภายใต้การนำของสหรัฐอเมริกา จีนในฐานะเจ้าหนี้คนสำคัญของสหรัฐอเมริกา จึงต้องการกระจายความเสี่ยงในการลงทุนด้วยการนำเงินไปลงทุนในอุตสาหกรรมอื่นๆ ภูมิภาคอื่นๆ ทั้งในรูปแบบทางตรงและทางอ้อมและจำเป็นต้องปรับยุทธศาสตร์และพัฒนาศักยภาพทางการเมืองการต่างประเทศ และการทหารให้สามารถคุ้มครองความปลอดภัยของชาวจีนและผลประโยชน์ของตัวเองที่กระจายอยู่ทั่วโลกให้ได้ ไม่ว่าจะเป็นการขยายแสนยานุภาพทางทะเลของกองทัพเรือแห่งกองทัพปลดแอกประชาชน (PLAN) ที่จีนกำลังขยายกองเรือดำน้ำและจะมีเรือบรรทุกเครื่องบินเป็นของตัวเองรวมถึงการขยายอิทธิพลทางการทหารของจีนด้วยการตั้งฐานทัพเรือในอ่าวเบงกอลน่านน้ำของประเทศพม่าด้วย ด้วยเหตุนี้ประเทศพันธมิตรสหรัฐฯ จึงยังสนับสนุนให้กองทัพสหรัฐฯ ยังคงสถานะและบทบาทอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่อไป ตามแนวคิดในการถ่วงดุลอำนาจของมหาอำนาจในภูมิภาคนี้

2.2 เอกสารเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลจีน

อาทรร พู่ธรรมสาร (2554) สถานการณ์โลกกับการทูตจีน พุดถึงนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลจีนตั้งแต่ นายโจว เอินไหล ซึ่งถือว่าเป็นแนวคิดพื้นฐานของนโยบายต่างประเทศจีนจนถึงปัจจุบันว่า

1. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของกลุ่มสังคมนิยมนั้นได้เน้นย้ำถึงความเป็นเอกราชและความเป็นตัวของตัวเอง

2. เน้นเรื่องความเท่าเทียมกัน ต่อต้านการแทรกแซงกิจการภายในของประเทศอื่น โดยอ้างความเป็นลัทธิสากลนิยม การช่วยรณรงค์เพื่อปลดแอกประชาชนที่ถูกกดขี่และช่วยเหลือประชาชนที่ต่อสู้เพื่อปกป้องเอกราชนั้นถือเป็นภารกิจอันดับต้นๆของลัทธิสากลนิยม เพราะไม่ว่าจะเป็นประเทศใหญ่หรือเล็ก เข้มแข็งหรืออ่อนแอ ต่างก็ต้องมีสิทธิเท่าเทียมกันในการดำรงไว้ซึ่งเอกราชและความเป็นตัวของตัวเอง

3. ต่อต้านลัทธิคัลลัชาติกับลัทธิการครองความเป็นใหญ่ โจว เอินไหลจึงคอยตักเตือนเสมอว่าเราต้องทะนุถนอมเอกราชและอธิปไตยของเรา ขณะเดียวกันก็ต้องเคารพเอกราชและอธิปไตยของชาติอื่นด้วย เราจะไม่มีวันครองความเป็นใหญ่ ฯลฯ

4. การพัฒนาประเทศสังคมนิยมของเราเพื่อความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจของชาวโลก จีนควรจะร่วมมือกับประเทศต่างๆ อย่างเสมอภาคและเอื้อประโยชน์แก่กัน บนพื้นฐานที่เราสามารถยืนบนขาแข้งของตัวเองได้

จิระพร จิระนนท์กิจ (2548) เขียนหนังสือเรื่อง “นโยบายต่างประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนต่อสหรัฐอเมริกา (ค.ศ. 1993-2001)” ได้กล่าวถึงนโยบายต่างประเทศของจีนว่า จีนได้แยกความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับความสัมพันธ์ทางการเมืองในเชิงอุดมการณ์ออกจากกัน นั่นคือ จีนยินดีที่จะเปิดความสัมพันธ์ทางการเมืองกับทุกชาติโดยไม่คำนึงถึงอุดมการณ์ที่แตกต่างกัน ในขณะเดียวกันหากชาติใดไม่พร้อมที่จะเปิดความสัมพันธ์กับจีนไม่ว่าด้วยเหตุผลใดก็ตาม จีนก็พร้อมที่จะเปิดความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการค้าโดยที่ไม่จำเป็นต้องเปิดความสัมพันธ์ทางการเมืองก็ได้ นโยบายต่างประเทศในลักษณะดังกล่าวของจีนมุ่งเน้นที่จะเป็นมิตรกับทุกประเทศก็จริง แต่ก็ยังเป็นนโยบายที่มุ่งสนองตอบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของจีนเองซึ่งเป็นประเด็นที่จีนให้ความสำคัญอย่างมาก เหตุผลดังกล่าวทำให้จีนเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อสหรัฐฯ คือ ในด้านหนึ่งยอมสนองตอบนโยบายปัจจุบันของจีนไปในด้วย ในขณะที่เดียวกันจีนก็ยังคงสวงไว้ซึ่งจุดยืน ทักษะและวิธีคิดในทางการเมืองของตนเอาไว้

จากการทบทวนเอกสารดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยทราบถึงอำนาจและยุทธศาสตร์ของจีนว่าในขณะที่เศรษฐกิจของอเมริกา, ยุโรป, ญี่ปุ่น ฯลฯ กำลังถดถอย เศรษฐกิจของจีนกลับเจริญเติบโตอย่างก้าวกระโดดจนเป็นประเทศที่มีเงินทุนสำรองมากที่สุดในโลก จีนจึงต้องการกระจายความเสี่ยงในการลงทุนด้วยการนำเงินไปลงทุนในประเทศและภูมิภาคอื่นในรูปแบบการสร้างพันธมิตรทั้งทางตรงและ

ทางอ้อมโดยใช้อำนาจอ่อน ทำให้จีนกลายเป็นประเทศหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลกและจำเป็นต้องปรับยุทธศาสตร์และพัฒนาศักยภาพทางด้านการเมืองการต่างประเทศ และการทหารให้สามารถคุ้มครองความปลอดภัยของชาวจีนและผลประโยชน์ของตัวเองที่กระจายอยู่ทั่วโลกให้ได้ ทำให้ในขณะที่จีนมีกำลังการซื้อและมีเงินสำรองสูงสุดในโลกจึงมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาศักยภาพกองทัพทหารปลดแอกของตนไม่ว่าจะเป็นการพัฒนากองทัพเรือหรือการสร้างกองกำลังติดซีปนาวุธให้มีแสนยภาพมากพอที่จะต่อสู้กับสหรัฐอเมริกา ทำให้หลายๆประเทศมองว่าการลงงบประมาณพัฒนากองทัพทหารของจีนอย่างมากเป็นภัยคุกคามต่อประเทศของตน โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านอย่างญี่ปุ่น ประเทศพันธมิตรของสหรัฐอเมริกาจึงยังคงสนับสนุนให้กองทัพทหารสหรัฐยังคงตั้งฐานทัพและมีอำนาจอยู่ในภูมิภาคนี้ต่อไปเพื่อถ่วงดุลอำนาจของจีนในภูมิภาคนี้

อนึ่งยุทธศาสตร์ของจีนในด้านความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก มีผู้ศึกษาค่อนข้างน้อย ผู้วิจัยจึงใคร่ศึกษา “ยุทธศาสตร์ของจีนกับความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกในปัจจุบัน” เพื่อให้เห็นถึงอำนาจจีนในปัจจุบันที่ส่งผลต่อความมั่นคงในภูมิภาคนี้ อีกทั้งยังเป็นการสร้างองค์ความรู้และขยายขอบเขตการศึกษายุทธศาสตร์ของจีนในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

บทที่ 3

ภูมิหลังแนวคิดการเป็นอาณาจักรศูนย์กลาง

แนวคิดเรื่องอาณาจักรกลาง(The Middle Kingdom)

ชาวจีนเชื่อว่าตัวเองมีแผ่นดินที่กว้างใหญ่และอยู่ใจกลางโลกจึงเรียกประเทศตัวเองว่าจงกั๋ว (Zhōngguó/หรือจงกั๋ว) ซึ่งแปลว่า อาณาจักรศูนย์กลาง (The Middle Kingdom) โดยคำว่า “จง” (Zhōng) แปลว่า “กลาง” หรือ “ศูนย์กลาง” (central/middle) ส่วนคำว่า “กั๋ว” (guó) แปลว่า รัฐ หรือประเทศ เดิมทีคำนี้ใช้เรียกแคว้นหรือจังหวัดที่อยู่บริเวณพื้นที่ราบลุ่มตอนกลางของประเทศจีน ต่อมาในคริสต์ศตวรรษที่ 19 จึงถูกนำมาใช้เป็นชื่อประเทศจีนทั้งหมด

นับตั้งแต่สมัยอดีตกาล ชาวจีนได้เรียกประเทศตัวเองว่า “จงกั๋ว” (Zhōngguó) ซึ่งหมายถึง อาณาจักรศูนย์กลาง (The Middle Kingdom) หรือ ศูนย์กลางของโลกที่มีอารยธรรม และใช้เรียกมาจนถึงทุกวันนี้ เปรียบเทียบได้กับชาวกรีกโบราณที่ถือว่าประเทศของตนเป็นศูนย์กลางของอารยธรรมโลก โดยมีประเทศของคนป่าเถื่อนล้อมรอบอยู่โดยรอบ ชาวจีนโบราณเองก็เชื่อว่าประเทศของตนตั้งอยู่กึ่งกลางของโลก โดยมีคนป่าเถื่อนล้อมรอบอยู่ทั้งสี่ด้าน และรอบนอกยังมีมหาสมุทรขนาบอยู่ทั้งสี่ด้าน หากย้อนกลับไปเมื่อพันปีก่อน จีนเป็นดินแดนที่ตั้งถิ่นฐานของชนชาติต่าง ๆ อย่างกระจัดกระจาย โดยมีมากตามบริเวณที่ราบกว้างทางเหนือ ก่อนจะถูกรวมเข้าเป็นรัฐเดี่ยวได้ในสมัยราชวงศ์ฉิน การเรียก “จงกั๋ว” แรกเริ่มหมายถึงประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานตามบริเวณที่ลาดลุ่มของแม่น้ำเหลือง (หวงเหอ) เท่านั้น ต่อมาใช้เรียกตามบริเวณแคว้นต่าง ๆ ที่จักรพรรดิปกครองอยู่ และ ในปีคริสต์ศตวรรษที่ 19 คำว่า “จงกั๋ว” จึงถูกนำมาใช้เป็นชื่อประเทศจีนทั้งหมด และ ด้วยลักษณะภูมิประเทศที่ปิดกั้นจีนออกจากบริเวณรอบนอกทำให้ชาวจีนดำรงชีวิตอยู่ในโลกอารยธรรมของตนเช่นนี้เป็นเวลากว่าพันปี จนกระทั่งสมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันตก (ปีที่ 206 ก่อนคริสตกาล-ค.ศ.19) จึงได้รู้ว่า ยังมีอารยธรรมของประเทศอื่น ๆ ดำรงอยู่เช่นกัน เมื่อจางเจียนขุนนางนายทหารของจักรพรรดิอู่ตี้เดินทางไปต่างประเทศ กลับมาถึงฉางอาน (เมืองหลวงในปี 126 ก่อนคริสตกาล) ได้ถวายรายงานว่า ในดินแดนซึ่งปัจจุบันเป็นอัฟกานิสถานมี “เมืองต่าง ๆ , ศฤกษณ์และบ้านเรือนอยู่มากเช่นเดียวกับในจีน” (ทวีป,2547)

การติดต่อกับต่างชาติ

ระบบบรรณาการของจีนเป็นสื่อกลางติดต่อกับประเทศต่างๆ ซึ่งไม่ได้ตั้งอยู่บนรากฐานของความเสมอภาคเหมือนในประเทศตะวันตก แต่ตั้งอยู่บนรากฐานของการยอมรับความเป็นเจ้าประเทศราชของจีน เนื่องจากจีนถือว่าตนเป็น ชาง-กั๋ว (shang-kuo) หรือ รัฐเจ้าประเทศ ในขณะที่เป็นเทศอื่นเป็นชู่-ปัง (shu-pang) หรือ ชู่-กั๋ว (shu-kuo) ซึ่งหมายถึงรัฐประเทศราช (กาญจณี,2525;3)

ระบบรัฐบรรณาการเป็นระบบเก่าแก่ที่จีนมีต่อรัฐเล็กๆ ที่ตั้งอยู่โดยรอบประเทศ ระบบนี้ถูกใช้ในความหมายต่าง ๆ เพื่อแสดงถึงความเหนือกว่าทางด้านวัฒนธรรมของจีน โดยแนวความคิดทาง

อุดมการณ์และเบื้องหลังระบบบรรณาการนั้นล้วนอยู่บนรากฐานความเชื่อเกี่ยวกับจักรวาลตามลัทธิขงจื้อ ซึ่งเชื่อว่าทุก ๆ คนล้วนมีสถานะของตนในสังคมและจะต้องประพฤติตนอย่างมีระเบียบแบบแผน ถ้าทุกคนรู้สถานภาพของตนเองและรู้หน้าที่ของตนเอง โลกนี้ก็จะมีความสงบสุขและมีความสามัคคีปรองดอง จีนในฐานะเป็นศูนย์กลางของอารายธรรมโลกจะต้องประพฤติตนเป็นตัวอย่างเพื่อให้ชาติอื่น ๆ ปฏิบัติตาม โดยจักรพรรดิจีนซึ่งได้รับ “อาณัติจากสวรรค์” ให้ลงมาปกครองจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและเป็นแบบฉบับที่ดีต่อมวลมนุษย์ ทั้งชาวจีน และ อนุอารยประเทศทั้งหลาย ชาวจีนทั้งหลายจึงเชื่อมั่นในความเหนือกว่าทางด้านวัฒนธรรมของตนเองมากเสียจนกระทั่งเชื่อว่า บรรดาอนุอารยชนผู้ไร้วัฒนธรรมจะต้องมาจีนเพื่อแสวงหาความเปลี่ยนแปลง และ ความเจริญรุ่งเรือง ดังนั้นอนุอารยชนจำเป็นต้องยอมรับในความเป็นเจ้าประเทศราชของจีน และ ปฏิบัติตามพิธีการต่าง ๆ แนวคิดต่าง ๆ เหล่านี้จะเห็นได้ชัดเจนว่าแสดงถึงลักษณะทางการปกครองซึ่งรับอิทธิพลมาจากความเชื่อในลัทธิขงจื้อ เรื่องการแบ่งชนชั้น ซึ่งประเทศจีนจะต้องอยู่ในฐานะเป็นบิดา ผู้นำ พี่ชายคนโต หรือผู้ที่เหนือกว่าอยู่เสมอ ขณะที่รัฐอื่น ๆ อยู่ในฐานะเป็น บุตรชาย ผู้ตาม น้องชาย หรือผู้ที่ด้อยกว่า ความสัมพันธ์ของจีนกับประเทศรอบข้างจึงมีลักษณะเป็นสถานภาพที่ไม่เท่าเทียมกัน เราจึงเรียกว่า เป็นระบบรัฐบรรณาการ (tributary system) หมายถึง จักรพรรดิจีนจะให้การยอมรับและปกป้องเจ้าเมือง (feudal lord และ vassal) ทั้งที่ปกครองดินแดนที่อยู่ในและนอกประเทศจีน และรับของขวัญที่เป็นผลิตภัณฑ์พื้นเมืองเป็นบรรณาการ ซึ่งเป็นเสมือนการส่งส่วยหรือการจ่ายภาษีให้กับจีนนั่นเอง ตามหลักทั่ว ๆ ไปแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างอาณาจักรจีนกับรัฐอื่นนั้นจะสนิทสนมเพียงใดขึ้นอยู่กับระยะเวลาความห่างไกล ชาติที่ยังอยู่ใกล้ก็จะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ส่วนระยะเวลาการส่งของบรรณาการนั้นจะเป็นไปตาม ที่กำหนดในปฏิทินของจีน โดยจะจดบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละรัฐเป็นรายวัน เดือน ปี เพื่อให้รับรู้ทั้งในจีนและในประเทศราช (ศุนยเกาหลี่ศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ,มปป;57-58) สิ่งต่าง ๆ ทั้งหมดนี้เป็นหลักเกณฑ์ขั้นพื้นฐานและอุดมการณ์ของการติดต่อกับต่างชาติของจีนภายใต้ระบบบรรณาการอย่างแท้จริง เมื่อพิจารณาถึงความจริงความสำคัญทางการเมืองเบื้องหลังระบบบรรณาการนั้นมีความนัยว่า เป็นการยอมรับความเป็นเจ้าประเทศราชของจีน การยอมอ่อนน้อมของอนุอารยชนเป็นลักษณะที่สำคัญของเกณฑ์ทางการเมืองตามลัทธิขงจื้อ โดยมีเป้าหมายสูงสุด คือ การสร้างความมั่นคงทางการทหารภายใต้การปกครองที่เมตตากรุณาของโอรส อย่างไรก็ตาม หลักเกณฑ์ทางการเมืองนี้อาจนับว่าเป็นการป้องกันตัวเองของจีนด้วย กล่าวคือ การพระราชทานของขวัญจากจักรพรรดิ การอนุญาตให้ค้าขาย การพระราชทานตราตั้ง และสิ่งอื่น ๆ ล้วนเป็นการผ่อนปรนมิให้พวกอนุอารยชนซึ่งบางครั้งมีอำนาจเข้มแข็งคุกคามความมั่นคงปลอดภัยของจีน การดัดแปลงระบบนี้ให้เหมาะสมแก่การป้องกันตนเองมากที่สุดมีความสำคัญสูงสุดในสมัยราชวงศ์ซุง ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีความไม่มั่นคงทั้งภายในและภายนอกประเทศ ส่งผลให้ลัทธิขงจื้อใหม่ขึ้นมาใช้อำนาจหลักการสำคัญของลัทธิขงจื้อใหม่ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศบังคับให้ทุกประเทศที่ปราณนาจะติดต่อกับจีนต้องยอมสวามิภักดิ์ ซึ่งความจริงแล้วราชวงศ์ซุงของจีนนั้นอ่อนแอในด้านทหารอย่างมาก ดังนั้นความต้องการให้อนุอารยชนทั้งหลายยอมสวามิภักดิ์มิได้เป็นผลจากความเข้มแข็งทาง

การทหาร แต่เป็นคำมั่นสัญญาของจีนที่จะให้สิทธิพิเศษทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรการป้องกันตนเองของจีน

ความสัมพันธ์ต่างประเทศกับชาติอื่น ๆ ของจีนจึงมีเพียงรูปแบบบรรณาการ ดังนั้นความสัมพันธ์ทางการค้าก็ควรถูกเรียกว่า “การค้าในรูปแบบบรรณาการ” ไม่ใช่การค้าระหว่างประเทศ การแลกเปลี่ยนบรรณาการของรัฐประเทศราชกับของขวัญที่จักรพรรดิพระราชทานมา อาจเรียกได้ว่าเป็นการค้าต่างประเทศของจีนในระยะแรกเริ่ม ข้อเท็จจริงที่รู้จักกันแพร่หลายนั้นก็คือ คณะทูตจากอนารยประเทศที่เดินทางไปจีนล้วนแอบแฝงใช้ระบบบรรณาการเพื่อการค้า ซึ่งการปฏิบัติเช่นนี้ได้เกิดขึ้นอย่างชัดเจนในสมัยราชวงศ์ฮั่น โดยอนุญาตให้ค้าขายโดยตรงกับจีนภายหลังการถวายเครื่องราชบรรณาการได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจอนารยชนทั้งหลายอย่างมาก ในทางตรงกันข้าม ในทัศนคติของจักรพรรดิจีน คุณค่าทางศีลธรรมของเครื่องราชบรรณาการกลับมีความสำคัญยิ่งกว่าคุณค่าทางเศรษฐกิจ หากมองในด้านเศรษฐกิจ จักรพรรดิจีนไม่ได้รับประโยชน์มีแต่เสียประโยชน์ เนื่องจากบรรดาของกำนัลที่จักรพรรดิจีนพระราชทานตอบแทนนั้นมีค่ามากกว่าเครื่องบรรณาการที่ได้รับจากการทูลเกล้าถวายเสมอๆ ชาวจีนถือว่า การยอมให้ค้าขายด้วยนั้นเป็นเพียงวิถีทางที่ตนบรรลุเป้าหมายต่าง ๆ ที่น่าปรารถนา และน่ายกย่องมากกว่า กล่าวคือ ได้รับการสวามิภักดิ์อย่างอ่อนน้อมจากอนารยชนทั้งหลาย แต่ถึงอย่างไรก็ยากที่จะแยกสิ่งจูงใจทางด้านเศรษฐกิจออกจากด้านการเมืองได้

การค้าและการบรรณาการเป็นลักษณะร่วมของระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอันเดียวกัน ในทัศนคติของจักรพรรดิจีน คุณค่าทางศีลธรรมของบรรณาการมีความสำคัญมากกว่า แต่ในทางทัศนะของอนารยชนกลับถือคุณค่าทางวัตถุของการค้าเป็นสำคัญ ความสมดุลกันทางผลประโยชน์นี้ทำให้เป็นที่พึงพอใจของทั้งสองฝ่ายและระบบบรรณาการก็คงอยู่มาตลอด ดูเหมือนจะเป็นไปไม่ได้ในปัจจุบันที่จะลงความเห็นได้มากกว่าว่าระบบบรรณาการเป็นที่รวมผลประโยชน์ทุกชนิดทั้งของส่วนตัวและของจักรพรรดิทั้งทางเศรษฐกิจและทางสังคม (กาญจณี, 2525;3-10)

ระบบบรรณาการจึงมีความหมายครอบคลุมลักษณะความสัมพันธ์ต่างประเทศของจีนในอดีตได้ทั้งหมด อีกทั้งยังสามารถตีความพฤติกรรมด้านกิจการต่างประเทศของอาณาจักรจีน และทัศนคติที่รัฐบรรณาการมีต่อความสัมพันธ์กับอาณาจักรจีนได้อีกด้วย จากความเชื่อที่ว่าประเทศตนเองมีแผ่นดินที่กว้างใหญ่และอยู่ใจกลางโลกจึงได้เรียกประเทศตนเองว่าจงกว้อ ซึ่งหมายถึง อาณาจักรศูนย์กลางและได้รับ “อาณัติจากสวรรค์” ให้ลงมาปกครองมวลมนุษย ประกอบกับการใช้ระบบรัฐบรรณาการติดต่อกับรัฐเล็กๆ ที่ตั้งอยู่โดยรอบ ระบบนี้จึงถูกใช้เป็นตัวแสดงถึงความเหนือกว่าทางด้านวัฒนธรรมของจีน และยินยอมจะสวามิภักดิ์ต่อจีนของชาติอื่น ๆ แม้ในสภาวะที่จีนมีความอ่อนแอด้านกำลังทหาร ระบบบรรณาการก็ดูเหมือนจะเป็นหนทางเดียวที่จะรักษาและสร้างความจงรักภักดีจากรัฐรอบข้างให้มีต่ออาณาจักรจีนได้ ด้วยการแฝงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้มากยิ่งขึ้นผ่านด้านการเมืองซึ่งเป็นเหตุผลที่รัฐอื่น ๆ ก็ไม่สามารถปฏิเสธได้เช่นกัน

แม้ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 จนกระทั่ง ถึงครั้งแรกของคริสต์ศตวรรษที่ 20 จีนจะอยู่ในช่วงแห่งความวุ่นวายและไร้เอกภาพ หากแต่แนวคิดเรื่อง “ความเป็นเจ้า” ก็ได้เลื่อนหายไปจากวัฒนธรรมทางการเมืองของจีน หลังการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนเมื่อ ค.ศ.1949 เหมาเจ๋อตง ได้แสดงความพยายามอย่างมากที่จะรื้อฟื้นสถานะความเป็นเจ้าของจีนในอดีตให้กลับคืนมา Mosher (2000) อธิบายว่า การที่จีนตัดสินใจเข้าร่วมสงครามเกาหลีใน ค.ศ. 1950สะท้อนความพยายามของจีนในการทำให้คาบสมุทรเกาหลีกลับมามีสถานะเป็นรัฐบรรณาการของจีนอีกครั้ง ขณะที่ความขัดแย้งระหว่างจีนกับสหภาพโซเวียตที่เริ่มขึ้น ในปลายทศวรรษ 1950 มีสาเหตุมาจากการที่เหมาเจ๋อตงต้องการให้จีนมีสถานะเป็นประเทศมหาอำนาจและไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของสหภาพโซเวียตอีกต่อไป นอกจากนี้ยังมีการใช้กำลังกับทิเบต อินเดีย ได้วันรวมทั้ง การสนับสนุนขบวนการปฏิวัติฝ่ายซ้ายจำนวนมากในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งหมดนี้เป็นไปเพื่อฟื้นฟูสถานะความเป็นเจ้าของจีน และถึงแม้ว่าหลัง ค.ศ. 1978 จีนภายใต้การนำของเติ้ง เสี่ยวผิงจะหันมาปฏิรูปเศรษฐกิจ เปิดประเทศ และยกเลิกนโยบายส่งออกการปฏิวัติ หากแต่ความพยายามในการแสวงหาความเป็นเจ้าของจีนก็ยังคงมีอยู่ต่อไป ดูได้จากการที่จีนยังคงยืนยันนกรรรมสิทธิ์ของตนเหนือเกาะไต้หวันและหมู่เกาะในทะเลจีนใต้ รวมทั้งการพัฒนากองทัพให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง (สิทธิพล เครือรัฐติกาล, 2553, 151)

บทที่ 4

นโยบายต่างประเทศของจีนในปัจจุบัน

ขงจื๊อกับหลักการด้านนโยบายต่างประเทศของจีน

ปัญญาชนจีนสมัยใหม่ในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 มองว่าแนวคิดแบบขงจื๊อเป็นอุปสรรคขัดขวางความเจริญก้าวหน้าของประเทศ และในยุคปฏิวัติสังคมนิยมของเหมาเจ๋อตง ขงจื๊อกลายเป็นสัญลักษณ์ทางลบของสังคมศักดินา แต่เมื่อเข้าสู่ยุคเปิดประเทศและปฏิรูปในทศวรรษ 1980 เต็ง เสี่ยวผิง กลับยกแนวคิดขงจื๊อขึ้นอีกครั้ง โดยทางการจีนได้นำเอาแนวคิดแบบขงจื๊อมาใช้ประโยชน์ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอีกด้วย

นับตั้งแต่ทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจีน รวมทั้งการปรับปรุงกองทัพจีนให้ทันสมัยได้สร้างความกังวลให้กับนานาประเทศ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านบางประเทศที่มีปัญหาในความสัมพันธ์กับจีน จนนำไปสู่แนวคิดเรื่อง “ภัยคุกคามจากจีน” (China Threat Theory) และกังวลต่อการใช้อำนาจของจีน ด้วยเหตุนี้ทางการจีนจึงได้พยายามทำให้ชาวโลกมีความเข้าใจที่ “ถูกต้อง” เกี่ยวกับจีน ไม่ว่าจะเป็นการออกสมุดปกขาวว่าด้วยการป้องกันประเทศ รวมทั้งการประกาศหลักการด้านนโยบายต่างประเทศที่สร้างสรรค์ เช่น ความมั่นคงแบบใหม่ (New Security Concept) การทะยานขึ้นอย่างสันติ (Peaceful Rise) โลกแห่งความกลมเกลียว (Harmonious World) เป็นต้น และอีกสิ่งหนึ่งที่ทางการจีนมักยกขึ้นมาอ้างก็คือ แนวคิดเรื่องสันติภาพแบบขงจื๊อ ซึ่งมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมทางยุทธศาสตร์ของจีนของจีนอย่างมาก

ตัวอย่างที่ชัดเจนคือ สุนทรพจน์ในหัวข้อ “Harmony and Chinese Diplomacy” ของหลี่ จ้าว ชิง อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของจีนและประธานกิตติมศักดิ์ของสถาบันการต่างประเทศแห่งประชาชนจีน (The Chinese People’s Institute of Foreign Affairs) ในพิธีเปิดการประชุมทางวิชาการนานาชาติ Beijing Forum เดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2007 ที่ระบุว่า แนวคิดสำคัญที่เป็นแกนกลางของอารยธรรมจีนก็คือ “ความกลมเกลียว” (和 harmony) หมายถึง การยอมรับความแตกต่าง สันติภาพ และความพอเหมาะพอดี รวมทั้งได้ยกคำกล่าวของขงจื๊อใน หลุนอี่ว (论语) ที่ว่า “สิ่งใดตนไม่ปรารถนา สิ่งนั้นอย่าทำกับผู้อื่น” (己所不欲，勿施于人) เพื่อให้เห็นว่าจีนจะไม่รุกรานหรือทำอันตรายต่อประเทศอื่นๆ เพราะจีนเองก็เคยถูกรุกรานจากประเทศมหาอำนาจมาแล้วในช่วงหลังสงครามฝิ่น (สิทธิพล เครือรัฐติกาล, 2553)

เป้าหมายการพัฒนาและภารกิจหลักในศตวรรษที่ 21

ในศตวรรษที่ 21 รัฐบาลจีนมีเป้าหมายใหญ่แห่งชาติสามประการคือ 1. ประเทศจีนยังคงเร่งพัฒนาประเทศให้ทันสมัยต่อไป 2. ประเทศจีนจะพยายามบรรลุการรวมประเทศให้เป็นหนึ่งเดียวกัน 3.

จะรักษาสันติภาพของโลกด้วยการสร้างความร่วมมือกับทั่วโลก ทั้งสามประการนี้ถือเป็นที่ตั้งขั้นพื้นฐานที่สุดในการกำหนดนโยบายภายในและต่างประเทศของจีนในศตวรรษที่ 21 ใส่อ้างอิง

1. ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม จีนจะยืนหยัดในการสร้างสรรค์ประเทศตามแนวทางให้ทันสมัย มั่งคั่ง มีประชาธิปไตย และคุณธรรมอย่างแน่วแน่ และจะพยายามสร้างประเทศจีนให้ทันสมัยให้ได้ภายในเวลา 50 ปี ประเทศจีนกำลังดำเนินแผนการเชิงยุทธศาสตร์เพื่อนำความเจริญสู่ภาคตะวันตกและนโยบายส่งเสริมการลงทุน และขยายความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจระหว่างจีนกับประเทศเพื่อนบ้านให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

2. ด้านความพยายามรวมประเทศให้เป็นหนึ่งเดียว แม้ว่าจีนจะได้รับฮ่องกงและมาเก๊ากลับคืนสู่ประเทศตามลำดับแล้ว แต่ภารกิจรวมประเทศเป็นหนึ่งในนั้นยังไม่สามารถบรรลุความสำเร็จได้โดยสมบูรณ์ เนื่องจากยังคงมีปัญหาไต้หวันที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข รัฐบาลจีนได้แก้ไขปัญหาฮ่องกงและมาเก๊าตามแนวนโยบายรวมประเทศอย่างสันติ หนึ่งประเทศ สองระบบด้วยความสำเร็จ และ จะใช้ความพยายามอย่างเต็มที่เพื่อแก้ปัญหาไต้หวันตามแนวนโยบายเดียวกันโดยเร็ว เมื่อไต้หวันได้รวมกับแผ่นดินใหญ่แล้วจะมีนโยบายที่พิเศษกว่าฮ่องกงและมาเก๊าเช่นจะยอมให้มีกองทัพไต้หวันไว้ต่อไปภายใต้หลักการจีนเดียว แต่จนถึงปัจจุบันทางการจีน สุข เป่ียน ก็ยังไม่ยอมรับหลักการจีนเดียวอีกทั้งยังไม่ยอมรับว่าตนเป็นคนจีน ภารกิจการรวมจีนเดียวจึงยังคงเป็นเรื่องยากสำหรับจีน หากแต่การรวมประเทศเป็นหนึ่งเดียวกัมนั้นเป็นความปรารถนาาร่วมกันของประชาชนชาวจีนทุกชนชาติ ประเทศจีนจึงจะพยายามอย่างเต็มความสามารถเพื่อรวมประเทศเป็นหนึ่งเดียวโดยสันติวิธีแต่จะไม่ให้คำมั่นสัญญาว่าจะไม่ใช่กำลัง

3. การรักษาสันติภาพของโลก และ ส่งเสริมการพัฒนาาร่วมกันของนานาประเทศนั้นสอดคล้องกับผลประโยชน์พื้นฐานของจีน และ สอดคล้องกับผลประโยชน์ร่วมกันของประชาชนทั่วโลก รัฐบาลจีนจึงประกาศอย่างเป็นทางการด้วยถ้อยคำที่หนักแน่นว่า ในศตวรรษที่ 21 จุดประสงค์ทางการทูตของจีนคือเพื่อรักษาสันติภาพของโลก และ ส่งเสริมการพัฒนาและความเจริญร่วมกันของนานาชาติ ทั้งนี้ไม่ใช่นโยบายใหม่ หากเป็นการต่อเนื่องของนโยบายต่างประเทศขั้นพื้นฐานของจีนในเวลาที่ผ่านมา รัฐบาลจีนเน้นย้ำประชาคมโลกว่าควรสร้างทรศนะวิสัยความมั่นคงแบบใหม่ โดยเสริมสร้างความไว้วางใจ เกื้อกูลซึ่งกันและกัน เสมอภาค เสริมสร้างสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศอย่างสันติ สร้างความรู้สึกปลอดภัยและมั่นคงขึ้น และสภาวะแวดล้อมนี้จะเกิดขึ้นได้นั้นย่อมต้องอาศัยการเมืองระหว่างประเทศที่มีหลายขั้ว ความหลากหลายของวัฒนธรรม และความสมดุลของความเจริญทางเศรษฐกิจ (เอียน ถึง อ้าย,2002)

นโยบายความมั่นคงและป้องกันประเทศของจีน

ในศตวรรษที่ 21 เป้าหมายโดยพื้นฐานและภาระหน้าที่ความมั่นคงและป้องกันประเทศของจีนคือ สร้างความแข็งแกร่งให้กองกำลังป้องกันประเทศ เพื่อเตรียมต่อต้านการรุกรานจากภายนอก

รักษาเสถียรภาพภายในประเทศ ปกป้องอธิปไตย เอกภาพแห่งชาติและบูรณภาพเหนือดินแดนอย่างมีประสิทธิภาพ ประเทศจีนจะไม่สร้างพันธมิตรกับประเทศมหาอำนาจประเทศใดประเทศหนึ่ง หรือกลุ่มประเทศกลุ่มใดๆทั้งสิ้น จะไม่ส่งกองกำลังไปประจำการในต่างประเทศหรือตั้งฐานทัพในต่างประเทศ ไม่เข้าร่วมการแข่งขันทางด้านทหาร และไม่ดำเนินการขยายอิทธิพลทางการทหาร ยืนหยัดในการกำหนดและดำเนินการนโยบายและยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศที่เป็นตัวของตัวเอง โดยอาศัยกำลังของตนเป็นหลัก เพื่อพัฒนาและสร้างระบบอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ และปรับปรุงอาวุธยุทโธปกรณ์ประจำการของตนเอง ในด้านยุทธศาสตร์ป้องกันประเทศ จีนยึดถือหลักการป้องกันตัวเอง และจะตอบโต้ภัยจากภายนอกเมื่อถูกกระทำ นอกจากจะอยู่ในสถานการณ์จำเป็นเท่านั้นจึงจะเลือกใช้กำลังทหารตอบโต้ เช่น หลังจากการสถาปนาประเทศ จีนจำเป็นต้องใช้กำลังทหารกับต่างประเทศหลายครั้งซึ่งล้วนเป็นการตอบโต้ประเทศคู่กรณีที่รุกรานอธิปไตยและบูรณภาพดินแดนของจีน

การดำเนินนโยบายเพื่อความมั่นคงของจีนมุ่งนำไปสู่การเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ (Strategic Partnerships) กับประเทศต่าง ๆ โดยมีการประเมินสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงระหว่างประเทศว่า จะยังไม่มีสงครามขนาดใหญ่ในภูมิภาคที่จะเป็นอุปสรรคต่อโอกาสการพัฒนาประเทศของจีน แต่กระแสโลกาภิวัตน์จะกระทบต่อการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอันทำให้ประเทศต่าง ๆ จำเป็นต้องมีการพึ่งพาอาศัยกันมากขึ้น (Interdependence) โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ นอกจากนี้ความสมดุลในด้านกำลังอำนาจหลังจากยุคสงครามเย็นที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงจากระบบสองขั้วอำนาจไปอยู่ภายใต้การถูกรอบงำโดยสหรัฐฯในลักษณะของการเป็นขั้วอำนาจเดียว แต่ในอนาคตระบบความมั่นคงจะมีพัฒนาการไปสู่การมีหลายขั้วอำนาจ รวมทั้งจะมีการเผชิญหน้ากับความท้าทายของความมั่นคงในรูปแบบใหม่ (Non Traditional Security Challenges) เพิ่มมากขึ้น ทั้งจากการก่อการร้าย การแพร่กระจายของอาวุธที่มีอานุภาพร้ายแรง และภัยพิบัติรุนแรงทางธรรมชาติ เป็นต้น

การเจริญเติบโตขึ้นของจีน (Rise of China) มีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของโลก ซึ่งจีนต้องจับตาบทบาทในการสร้างกฎระเบียบรวมทั้งบรรทัดฐานขององค์ระหว่างประเทศในรูปแบบพหุภาคีเพื่อรักษาผลประโยชน์ของจีนร่วมกับประเทศต่าง ๆ แต่ปัญหาความไม่มั่นคงในเรื่องพลังงานทำให้จีนต้องแสวงหาแหล่งพลังงานใหม่ ๆ ดังนั้น สถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงดังกล่าวทำให้จีนนำเสนอแนวคิดความมั่นคงใหม่ (New Security Concept) ที่ได้เริ่มต้นศึกษาทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงมาตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1993 จนแล้วเสร็จในปี ค.ศ. 1994 และในปี ค.ศ. 1997 จีนได้เสนอแนวคิดความมั่นคงใหม่ในที่ประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงแห่งเอเชียแปซิฟิก ครั้งที่ 4 ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย (ไซยสิทธิ์ ต้นตยกุล, มปป; 3-6) ว่าแนวคิดความมั่นคงใหม่ (New Security Concept) จะเน้นความเท่าเทียมกัน (Equality) การเจรจาหารือ (Dialogue Trust) ผลประโยชน์ร่วม (Mutual Benefit) และความร่วมมือ (Cooperation) โดยมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. ความมั่นคงร่วม (Common Security) โดยแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี (Peaceful Resolution of International Disputes) ซึ่งอาจเปรียบความมั่นคงร่วมเป็นวัตถุประสงค์ (Objective) ของแนวคิดความมั่นคงใหม่

2. ความร่วมมือด้านความมั่นคง (Cooperative Security) โดยมีมาตรการสร้างความไว้วางใจ (Confidence Building Measures) เช่น การพบปะพูดคุยปรึกษาหารือทางยุทธศาสตร์ การร่วมมือเพื่อความมั่นคง ในภูมิภาค การร่วมมือกันแก้ปัญหาความมั่นคงในรูปแบบใหม่ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ และการแลกเปลี่ยนทางการทหาร ฯลฯ ซึ่งเปรียบได้กับการเป็นแนวทาง (Approach) ของแนวคิดความมั่นคงใหม่

3. การพัฒนาความมั่นคง (Development Security) ให้มีเสถียรภาพอย่างยั่งยืนซึ่งเปรียบได้กับการมีรากฐานที่สำคัญ (Foundation)

การดำเนินนโยบายเพื่อความมั่นคงมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในลักษณะของการสร้างความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นลักษณะความสัมพันธ์ของสองประเทศที่ใกล้ชิดกันอย่างยิ่ง อยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาค มีนโยบายและแนวคิดทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และ การทหารไปในแนวทางเดียวกัน จากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจีน รวมทั้งการปรับปรุงกองทัพจีนให้ทันสมัยได้สร้างความกังวลให้กับนานาประเทศ โดยเฉพาะประเทศใกล้เคียงบางประเทศที่ยังคงมีข้อพิพาทกับจีนอาจมองว่าการทะยานขึ้นมาของจีนนั้นเป็นภัยคุกคามต่อประเทศตน ด้วยเหตุนี้ทางการจีนจึงได้พยายามแก้ภาพลักษณ์ของตนด้วยการออกสมุดปกขาวว่าด้วยการป้องกันประเทศ และประกาศหลักการด้านนโยบายต่างประเทศที่สร้างสรรค์ เช่น ความมั่นคงแบบใหม่ (New Security Concept) การทะยานขึ้นอย่างสันติ (Peaceful Rise) โลกแห่งความกลมเกลียว (Harmonious World) เป็นต้น โดยเฉพาะยึดแนวคิดขงจื้อเป็นหลักประกันต่อประชาคมว่าการทะยานขึ้นของจีนในคริสต์ศตวรรษที่ 21 จะเป็นไปอย่างสันติ และจะไม่ซ้ำรอยประวัติศาสตร์เช่นเดียวกับการขึ้นเป็นมหาอำนาจของประเทศอื่นๆ ในอดีต ดังเช่นกรณีของเยอรมนีและญี่ปุ่นในสงครามโลกครั้งที่หนึ่งและสองอย่างแน่นอน

บทที่ 5

บทวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ของจีนกับความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกในปัจจุบัน

ความสามารถในการพัฒนาของจีนที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้หลายประเทศมองจีนเป็นภัยคุกคามต่อภูมิภาคและโลก เนื่องจากจีนไม่เพียงแต่สามารถพัฒนาด้านเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตได้อย่างรวดเร็ว แต่ยังพัฒนาเทคโนโลยีได้อย่างก้าวหน้าโดยเฉพาะเทคโนโลยีด้านกำลังทหารซึ่งจีนมักนำมาใช้ในระหว่างกรณีข้อพิพาทกับรัฐต่างๆ เช่น การติดตั้งขีปนาวุธรอบเกาะไต้หวัน, การสร้างเกาะเทียมของจีนในทะเลจีนใต้ เป็นต้น การกระทำเหล่านี้ทำให้ประเทศต่าง ๆ มองว่าจีนเป็นภัยคุกคาม และ ไม่เชื่อมั่นในคำประกาศว่าการก้าวขึ้นมาของตนนั้นเป็นอย่างสันติ (Peaceful Rise) จีนเห็นความจำเป็นที่ต้องปรับปรุงภาพลักษณ์ของตนเองโดยผ่านวิธีการ “ทูต” และอำนาจอ่อน (soft power) และตั้งแต่หลังยุคสงครามเย็นเป็นต้นมาจีนตระหนักดีว่า สภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศที่เป็นมิตรและสันติคือเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้การปฏิรูปเศรษฐกิจดำเนินลุล่วงไปได้ (สิทธิพล เครือรัฐติกาล, 2553, 137) ดังนั้น ยุทธศาสตร์ด้านการต่างประเทศของจีนในปัจจุบันจึงเน้น “สันติและการพัฒนา” เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของรัฐบาลจีน

บทบาทของจีนหลังประกาศใช้นโยบาย new security concept

การดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ แต่ละรัฐต่างยึดหลักการพื้นฐานร่วมกันประการหนึ่ง นั่น คือ “ผลประโยชน์แห่งชาติ” (national interest) และแม้ว่ารัฐต่าง ๆ จะมีบรรทัดฐานในการกำหนดผลประโยชน์แห่งชาติที่แตกต่างกันออกไปแต่ทุก ๆ รัฐจะพยายามดำเนินนโยบายเพื่อให้บรรลุถึงผลประโยชน์แห่งชาติที่กำหนดเอาไว้ ดังนั้นจึงต้องมียุทธศาสตร์ (strategy) ที่ใช้ดำเนินนโยบายต่างประเทศ จากภาพลักษณ์ที่เป็น “ภัยคุกคาม” ต่อประชาคมโลกของจีนทำให้ยุทธศาสตร์ของจีนในปัจจุบันเป็นไปในแนวทางที่มุ่งสร้างสันติและพันธมิตร ผู้นำจีนจึงต้องใช้ความพยายามอย่างมากเพื่อรักษาและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อนานาประเทศ หลังจากการประกาศใช้ new security concept เพื่อแสดงตนว่าการทะยานขึ้นมาของจีนนั้นเป็นไปอย่างสันติ จีนได้เร่งพัฒนาความสัมพันธ์กับนานาประเทศในภูมิภาค จีนได้มีส่วนร่วมในกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศระดับพหุภาคีมากยิ่งขึ้นไม่ว่าจะเป็นการเข้าเป็นสมาชิกเอเปกเมื่อ ค.ศ. 1991 การเข้าเป็นคู่เจรจา (dialogue partner) ของอาเซียนอย่างเป็นทางการเมื่อ ค.ศ. 1996 จนนำไปสู่ข้อเสนอของจีนในการจัดตั้ง เขตการค้าเสรีอาเซียน – จีนเมื่อ ค.ศ. 2000 และในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจเอเชียในปี 1997 จีนได้แสดงบทบาทช่วยเหลือประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนให้รอดพ้นจากปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจด้วยการให้ประเทศในอาเซียนกู้เงิน เช่น ให้ไทยกู้ 1,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ให้อินโดนีเซียกู้ 500 เหรียญดอลลาร์สหรัฐและให้ประเทศอื่น ๆ กู้โดยไม่ผ่านกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund : IMF) อีก 3,150 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็นต้น และจีนได้ประกาศที่จะไม่ลดค่าเงิน

หยวน ทำให้ประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนสามารถฟื้นตัวทางเศรษฐกิจในระยะเวลาที่ไม่ยาวนานนัก (สิทธิพล เครือรัฐติกาล, 2553, 143-144) นอกจากนี้ยังได้กำหนดกรอบยุทธศาสตร์ความร่วมมือคมนาคม ระหว่างจีนกับอาเซียนให้สามารถเชื่อมต่อเมืองสำคัญและแหล่งผลิตด้านการเกษตรและอุตสาหกรรม ได้ จีนจึงจัดตั้งกองทุนอาเซียน-จีนเพื่อการลงทุน และโครงการสินเชื่อเชิงพาณิชย์ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านโครงข่ายคมนาคม โทรคมนาคม พลังงาน และทรัพยากรธรรมชาติ ภายในอาเซียน ปัจจุบันภายใต้การบริหารประเทศของประธานาธิบดีสี จิ้น ผิง ได้มีแผนพัฒนา "เส้นทางสายไหมใหม่ภายใต้ศตวรรษที่ 21" ขึ้นเพื่อกระชับความสัมพันธ์และพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศอีกครั้ง แนวคิดยุทธศาสตร์คือ "One belt One Road" (หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง) นับเป็นหนึ่งในนโยบายสำคัญของจีนในปัจจุบัน ครอบคลุมการพัฒนาและสร้างเส้นทางคมนาคม 2 เส้นทางได้แก่ 1) Silk Road Economic Belt ซึ่งเป็นเส้นทางสายไหมทางเศรษฐกิจทางบกที่เชื่อมโยงจากฝั่งตะวันตกของจีน ผ่านเอเชียกลาง เอเชียตะวันตก (รัสเซีย) และไปสุดที่ยุโรป (ออสเตรีย) และ 2) 21st Century Maritime Silk Road ซึ่งเป็นเส้นทางสายไหมทางทะเลที่เชื่อมโยงจากท่าเรือทางตอนใต้ของจีน ผ่านภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียใต้ ตะวันออกกลาง แอฟริกาตะวันออก และไปสุดที่ยุโรป (เบลเยียม) เส้นทางสายไหมทางทะเล Maritime Silk Road ถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการขยายผลประโยชน์ระหว่างจีนกับประเทศต่าง ๆ ครอบคลุมหลายภูมิภาค โดยเฉพาะอาเซียน และอาจกลายเป็นเส้นทางที่เอื้อประโยชน์ต่อการค้าและการลงทุนมากที่สุดอีกเส้นทางหนึ่งในอนาคต ซึ่งจากโครงการนี้มีนัยสำคัญคือเป็นส่วนหนึ่งของความพยายามของจีนในการบรรลุนโยบาย "ความฝันของจีน (China's Dream)" เพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้แก่ประชาชนจีนอย่างเสมอภาคโดยส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจตามมณฑลต่าง ๆ และตอบสนองสถานการณ์ชะลอตัวทางเศรษฐกิจของจีน รวมทั้งช่วยสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกับประเทศต่างๆ บนเส้นทางสายไหมด้วย และท้ายสุดจีนประสงค์จะเป็นผู้สร้างกติกาและทางเลือกใหม่ (rule maker) เช่น การจัดตั้ง Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB) นอกเหนือจาก World Bank และ Asian Development Bank เพื่อส่งเสริมการใช้ค่าเงินหยวนในการทำธุรกรรม (พันทิพา, 2558) ส่วนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ บูรณาการความร่วมมือเชื่อมโยงเข้ากับอาเซียนเข้า ผลักดันให้เกิดการรวมกันระหว่างเขตการค้าเสรีของจีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ กับกลุ่มเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area : AFTA) เพื่อเป็นเขตการค้าเสรีเอเชียตะวันออก (East Asia Free Trade Area : EAFTA) ซึ่งจะส่งผลให้เกิดกลุ่มเศรษฐกิจที่มีเงินสำรองกว่าครึ่งหนึ่งของเงินสำรองทั่วโลก รวมทั้งเป็นกลุ่มเศรษฐกิจที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม (GNP) ประมาณร้อยละ 40 ของทั้งโลก เป็นกลุ่มเศรษฐกิจที่มีการค้าภายในร้อยละ 50 และเป็นกลุ่มเศรษฐกิจที่การลงทุนภายใน (intra investment) แลกเปลี่ยนกันระหว่างทรัพยากร เทคโนโลยีและทุนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งหากสามารถผลักดันการรวมตัวกันในลักษณะดังกล่าว ประชาคมเศรษฐกิจเอเชียตะวันออก (East Asia Economic Caucus : EAEC) จะทำให้ภูมิภาคนี้ กลายเป็นภูมิภาคที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจที่ทัดเทียมกับสหภาพยุโรป (ไชยสิทธิ์ ต้นตยกุล, มปป, 12-13)

นับตั้งแต่จีนประกาศใช้นโยบาย new security concept นอกจากจีนจะเร่งพัฒนาเศรษฐกิจและเทคโนโลยีภายในประเทศจนทำให้ตนมีเงินสำรองมากที่สุดในปัจจุบันแล้ว จีนยังเร่งขยายอำนาจของตนผ่านอำนาจอ่อนด้วยการสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกับประเทศอื่น ๆ อย่างไม่สามารถปฏิเสธได้ หากเพียงผิวเผินเราอาจมองการกระทำเหล่านี้ว่าเป็นเพียงความพยายามของจีนที่จะแสดงออกว่าตนเป็นสมาชิกที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมโลก ตั้งใจที่จะใช้ความเจริญทั้งทางด้านการเงินและเทคโนโลยีของตนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นให้แก่ประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค และบอกว่าการทะยานขึ้นมาของจีนนั้นไม่ได้เป็นภัยคุกคามอย่างที่หลาย ๆ ประเทศกังวล แต่หากเราย้อนกลับไปตั้งแต่สมัยอดีตกาลแล้วพิจารณาถึงวิธีการใช้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ ของจีนนั้น ไม่ได้ต่างอะไรจากระบบบรรณาการที่จีนเคยใช้ในอดีต มีความนัยว่า ประเทศต่าง ๆ ยอมรับความเป็นเจ้า และพร้อมที่จะอ่อนน้อมต่อประเทศจีน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นลักษณะที่สำคัญของเกณฑ์ทางการเมืองตามลัทธิขงจื้อ โดยมีเป้าหมายสูงสุด คือ การสร้างความมั่นคงทางการทหารภายใต้การปกครองที่เมตตากรุณาของโอรส

ด้านการขยายอำนาจทางทหารจีนได้ขยายอิทธิพลความขัดแย้งในภูมิภาคต่อไปอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นในเอเชียตะวันออก จีนได้เสริมสร้างสมรรถนะทางการทหารเหนือช่องแคบไต้หวัน โดยหากอ้างอิงรายงานเมื่อ ค.ศ.1998 ของหน่วยข่าวกรองการทหาร (Defense Intelligence Agency – DIA) สังกัดกระทรวงกลาโหมของสหรัฐอเมริกาที่ระบุว่า ใน ค.ศ. 1998 จีนได้ติดตั้งขีปนาวุธตามแนวชายฝั่งตรงข้ามกับเกาะไต้หวันไปแล้ว 150 ลูก และมีแผนการจะติดตั้ง ให้ครบ 650 ลูกภายใน ค.ศ. 2005 และใน ค.ศ. 1999 จีนได้ทดลองขีปนาวุธตงเฟิง-31 (DF-31)1 ซึ่งเป็นขีปนาวุธข้ามทวีปที่มีพิสัยทำการสูงสุดถึง 5,000 ไมล์ หรือปัญหาหมู่เกาะทะเลจีนใต้ โดยครอบคลุมดินแดนทั้งหมดหมู่เกาะพาราเซลและหมู่เกาะสแปรตลีย์อันอุดมสมบูรณ์ไปด้วยก๊าซธรรมชาติและน้ำมันจำนวนมหาศาล นอกจากนี้จีนยังใช้แผนที่เส้นประ ๙ เส้นเป็นส่วนประกอบในการร่างแนวปรกการป้องกัน อาณาเขตทางทะเลของตนที่เรียกว่า “แนวห่วง โซ่ปรกการของเกาะชั้นแรก” (First Islands Chain) ที่ลากเส้นประ ๙ เส้นให้ต่อยาวเป็น เส้นทึบ พร้อมกับลากให้ยาวขึ้นไปครอบคลุม จนถึงประเทศญี่ปุ่น โดยจีนประกาศว่าในปี พ.ศ.2563 หรือ ค.ศ.2020 ตนจะสามารถ ใช้ “แนวห่วงโซ่ปรกการของเกาะชั้นแรก” นี้ เป็นแนวปรกการสกัดกั้นอิทธิพลของสหรัฐฯ ในทะเลเหลือง ทะเลจีนใต้และทะเลจีนตะวันออก(สิทธิพลเรือรัฐติกาล, มปป, 165-166) ซึ่งจะทำให้พื้นที่ชายฝั่งทะเลของจีนบริเวณด้านที่ติดกับมหาสมุทรแปซิฟิกมั่นคงอย่างมาก จีนไม่เพียงแต่กำหนดยุทธศาสตร์ลงบนแผนที่เท่านั้น หากแต่ยังลงมือเสริมสร้างกำลังทางเรืออย่างขนานใหญ่ พร้อมส่งกำลังทางเรือ คีบลานเข้ามาในพื้นที่เหล่านี้อย่างต่อเนื่อง เพื่อเตรียมการปิดล้อมทะเลต่าง ๆ ตามแนว เส้นประ ๙ เส้นและตามแนวห่วงโซ่ปรกการของเกาะชั้นแรกดังที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการป้องกันมิให้สหรัฐฯ ส่งกำลังทางเรือรุกล้ำเข้ามา จนทำให้เกิดการกระทบกระทั่งกับประเทศ ต่าง ๆ ที่อยู่ในแนวเส้นเหล่านี้อย่างต่อเนื่อง

เมื่อจีนขยายอำนาจทั้งทางด้านเศรษฐกิจและทางทหารอย่างต่อเนื่อง ประเทศมหาอำนาจเดิมอย่างสหรัฐอเมริกาจึงต้องปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ของตนด้วยเช่นกัน สหรัฐฯ ได้กลับมาให้ความสนใจในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกอีกครั้ง โดยใช้ยุทธศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อปิดล้อมจีนและเข้ามาแสดงบทบาทในภูมิภาคนี้มากขึ้น เห็นได้จากการมาเยือนพม่าของประธานาธิบดีอาร์ค โอบามา เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2555 หรือ ความพยายามสร้างความร่วมมือในโครงการความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (Trans-Pacific Partnership: TPP) ซึ่งจีนไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกทั้งสองโครงการ หรือจะเป็นความร่วมมือเดิมอย่างเอเปค (กลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก) ซึ่งเกิดขึ้นมาจากสภาพการแข่งขันทางการค้าที่รุนแรงขึ้นทำให้ประเทศต่างๆ ทั่วโลกหันมาแสวงหาความร่วมมือระหว่างประเทศในภูมิภาคเดียวกัน ซึ่งการก่อตั้งเอเปคเป็นการเปิดทางเลือกให้สหรัฐฯ ยังคงบทบาทในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกต่อไป อีกทั้งในช่วง 5-6 ปีที่ผ่านมาความพยายามของจีนในเรื่องการใช้อำนาจอ่อนน้อมน้ำประเทศเพื่อนบ้านให้ยอมรับการขยายอิทธิพลของตนนั้นยังอยู่ในระดับต่ำมาก ทำให้จากการที่จีนจะได้ก้าวขึ้นเป็นชาติมหาอำนาจที่นานาชาติยอมรับกลับต้องกลายเป็นคู่แข่งกับประเทศเพื่อนบ้านเสียแทน ซึ่งเป็นโอกาสที่ทำให้มหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ สามารถกลับเข้ามามีบทบาทและอิทธิพลเหนือภูมิภาคนี้อีกครั้ง (วริษฐ์, 2554)

การปรับยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

นอกจากการปรับยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ แล้ว ประเทศต่าง ๆ ที่ยังคงมีปัญหาข้อพิพาททะเลจีนใต้กับจีนอยู่นั้นก็ได้ปรับยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงของตนไปเช่นกัน เวียดนามเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของประเทศสมาชิกอาเซียนที่ปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศอย่างขนาดใหญ่ โดยแต่เดิมในช่วงสงครามเย็นนั้นเวียดนามได้เสริมสร้างแสนยานุภาพทางบกจนมีกำลังพลและอาวุธยุทโธปกรณ์ติดอันดับต้น ๆ ของโลก เนื่องจากภัยคุกคามทางบกจากทิศด้านตะวันตกของประเทศ ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศโลกเสรีที่เผชิญหน้ากับเวียดนามมาอย่างยาวนาน แต่ปัจจุบันภัยคุกคามได้เปลี่ยนแปลงไปจากทางบกเป็นทางทะเล เวียดนามจึงได้จัดซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์ทางทะเล สั่งซื้อเรือดำน้ำพลังงานดีเซลชั้น “กิโล” (Kilo) จำนวน 6 ลำ มูลค่ากว่า 1,800 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ จากรัสเซีย เรือดำน้ำดังกล่าวเป็นเรือดำน้ำทันสมัยที่สุดชนิดหนึ่งมีขีดความสามารถทำลายเรือผิวน้ำ เรือดำน้ำและอากาศยานเหนือน่านฟ้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ เรือดำน้ำสองลำแรกคือเรือ “ฮานอย” และ “โฮจิมินห์ ซิตี้” ได้ส่งมอบให้กับกองทัพเรือเวียดนามไปแล้วเมื่อปลายปี พ.ศ. 2556 และต้นปี พ.ศ. 2557 ตามลำดับ รวมทั้งมีกำหนดส่งมอบลำ ที่สามคือ “ไฮ ฟอง” ในปลายปีนี้ และจะส่งมอบส่วนที่เหลือให้ครบภายในเวลา 2 ปีข้างหน้า โดยเรือดำน้ำทั้งหมดจะประจำการที่ฐานทัพเรือคัมรานห์ ซึ่งทำให้มีพื้นที่ปฏิบัติการครอบคลุมแนวเส้นประที่ 1-3

อินโดนีเซียเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ในการป้องกันประเทศ โดยจากอดีตที่ผ่านมาตั้งแต่ ได้รับเอกราชในปี พ.ศ. 2488 ภัยคุกคามของอินโดนีเซียส่วนใหญ่เป็นภัยคุกคามในประเทศอันเกิดจากกลุ่มศาสนาหัวรุนแรง และกลุ่มเชื้อชาติต่าง ๆ ที่พยายามแยกตัวออกเป็นอิสระ

เช่น ตีมอร์ตะวันออก ปาปัว ตะวันตก อาเจะห์และอิเรียนจายา แต่เมื่อ ปัญหาเหล่านี้เบาบางลง ภายหลังจากการ แยกตัวเป็นเอกราชของติมอร์ เลสเต ตลอด จนการล่มสลายของกลุ่มต่อต้านในอาเจะห์ อินโดนีเซียก็ต้องเผชิญหน้ากับภัยคุกคามนี้จากจีนทำให้มี การปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์หันมารับมือกับภัยคุกคามในทะเลจีนใต้โดยเสริมสร้างกำลังทางเรืออย่างยิ่งใหญ่ เช่น การตั้งเป้าที่จะเพิ่มจำนวนเรือรบให้มีถึง 250 ลำในปีพ.ศ.2567 หรือภายในสิบปีข้างหน้า ปัจจุบันกองทัพเรือ อินโดนีเซียมีกองเรือจำนวน 2 กองเรือ คือ กองเรือภาคตะวันออกอยู่ที่เมืองสุราบายา และ กองเรือภาคตะวันตกอยู่ที่กรุงจาการ์ต้า เมืองหลวงของอินโดนีเซีย ซึ่งอินโดนีเซียมีแผนที่จะ เพิ่มกองเรือขึ้นอีก 3 กองเรือ โดยจะขยายกองเรือภาคตะวันออกขึ้นอีก 1 กองเรือ อีกทั้งยังพิจารณาจัดซื้อเรือดำน้ำชั้น “กิโล” รุ่นปรับปรุงใหม่จาก โครงการ 636 (Project 636) ของรัสเซีย ซึ่ง เป็นโครงการเดียวกับเรือดำน้ำของเวียดนามซึ่งความว่าจะซื้อมากถึง 10 ลำเลยทีเดียว

ในขณะที่มาเลเซีย และ ฟิลิปปินส์ ต่างก็ได้ปรับยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศด้วยการส่งเรือรบมาประจำการยังฐานทัพเรือประจำประเทศตนเองเช่นกัน โดยมาเลเซียได้ส่งเรือดำน้ำพลังงานดีเซลติดตั้งตอร์ปิโดนำวิถีแบบ “แบล็คชาร์ค” (Blackshark) จำนวน 2 ลำมาประจำการที่ฐานทัพเรือ “เซปังการ์” (Sepanggar) ในรัฐซาบฮ์ทางตอนเหนือของเกาะบอร์เนียว ทอดตัวขนานกับแนวเส้นประเส้นที่ 4 และ 5 ของจีน ซึ่งมีพื้นที่ปฏิบัติการครอบคลุมพื้นที่พิพาททั้งหมด และฟิลิปปินส์แม้จะประสบปัญหาขาดแคลนกำลังจัดซื้ออาวุธต่าง ๆ แต่เพื่อการรักษาป้องกันประเทศฟิลิปปินส์ได้จัดเครื่องบินขับไล่เนกประสงค์และเรือตรวจการณ์ชายฝั่งและรักษาฝั่งจากสหรัฐฯ จำนวน 2 ลำ เพื่อเข้าประจำการในฐานะเรือฟรีเกตเข้าประจำการในปี พ.ศ. 2556 ที่ผ่านมา (หลักการเมืองออนไลน์ ,2559)

บทบาทการขยายอำนาจทางทหารของจีนในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกล้วนสร้างความขัดแย้งให้แก่จีนกับบรรดาประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค และขัดกับความพยายามที่แสดงว่าเศรษฐกิจและเทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นของตนนั้นเป็น “การทะยานขึ้นมาสันติ” แท้จริงแล้วเหตุผลสำคัญที่จีนดำเนินนโยบายต่างประเทศในลักษณะที่ให้ความร่วมมือและการช่วยเหลือนั้น เนื่องจากจีนต้องเผชิญหน้ากับพันธมิตรของสหรัฐฯ ได้แก่ ออสเตรเลีย เกาหลีใต้ ฟิลิปปินส์และไทย ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งมิตรและศัตรูของจีน และความบาดหมางในความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับญี่ปุ่นซึ่งเป็นมหาอำนาจหลักทางเศรษฐกิจของโลกอาจสร้างปัญหาใหญ่ให้แก่จีนได้ อีกทั้งอิทธิพลเดิมของสหรัฐฯที่เคยมีอยู่ในภูมิภาคนี้ยังมีได้หายไปไหน จีนจึงต้องเร่งสร้างความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์กับนานาประเทศ โดยเฉพาะกับเพื่อนบ้านอย่างอาเซียนซึ่งจีนจัดความสัมพันธ์ให้อยู่ในระดับที่ 4 รองจากประเทศอำนาจอื่น ๆ เช่น รัสเซีย, สหรัฐฯ, ฝรั่งเศส, อังกฤษ และสหภาพยุโรป เป็นหุ้นส่วนบนพื้นฐานความเชื่อมั่นและการเป็นเพื่อนบ้านที่ดี (Partnerships Based on Good-neighborliness and Mutual Trust) (ไชยสิทธิ์ ตันตยกุล ,มปป,5) และมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมมือการเพิ่มอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ พัฒนาสังคม วัฒนธรรม

ในกลุ่มประเทศสมาชิก ซึ่งนำเอาความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจมาใช้สร้างแสนยานุภาพทางทหาร เพื่อสร้างความเป็นเจ้าในระดับภูมิภาค (regional hegemon)

แม้ทุกรัฐจะรู้ดีว่าการทะยานขึ้นมาของจีนนั้นเต็มไปด้วยภัยคุกคามและพยายามขยายอำนาจให้ครอบคลุมทั่วทั้งภูมิภาค แต่เมื่อใช้ทฤษฎี Neo-Liberalism หรือเสรีนิยมใหม่มาเป็นแนวทางคิดวิเคราะห์ว่าบรรดาประเทศต่าง ๆ ในเอเชียแปซิฟิกควรตัดสินใจอย่างไรต่อการทะยานขึ้นมาของจีนนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าทุกรัฐควรตัดสินใจให้ความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจกับจีน เนื่องจากรัฐทุกรัฐย่อมคำนึงถึงผลประโยชน์ของรัฐตนเป็นหลัก อย่างที่ได้กล่าวไปแล้วว่า ปัจจุบันจีนเป็นประเทศที่มีเงินทุนสำรองมากที่สุดในโลกและมีอัตราการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นหากรัฐต่าง ๆ โดยเฉพาะบรรดาประเทศสมาชิกอาเซียนยอมร่วมมือทำการค้ากับจีนนั้นย่อมส่งผลให้เศรษฐกิจภายในประเทศตนเจริญเติบโตไปด้วยและอาจสามารถพัฒนาเป็นองค์กรความร่วมมือที่มั่นคงกว่าปัจจุบัน

บทที่ 6

บทสรุป

จีนเป็นประเทศหนึ่งที่มีศักยภาพการพัฒนาโดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยีซึ่งประสบความสำเร็จอย่างมากจนกลายเป็นประเทศที่มีเงินทุนสำรองมากที่สุดในโลก จีนจึงได้กระจายความเสี่ยงด้วยการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศ ขยายการลงทุนออกนอกประเทศในรูปแบบหุ้นส่วนทางการค้า โดยเป้าหมายหลักของจีนในปัจจุบันคือการสร้างแนวคิดยุทธศาสตร์คือ "One belt One Road" (หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง) ให้เป็นจริงขึ้นมา โดยยุทธศาสตร์นี้ครอบคลุมการพัฒนาและสร้างเส้นทางคมนาคม 2 เส้นทางได้แก่ 1) Silk Road Economic Belt ซึ่งเป็นเส้นทางสายไหมทางเศรษฐกิจทางบกที่เชื่อมโยงจากฝั่งตะวันตกของจีน และไปสุดที่ออสเตรเลีย และ 2) 21st Century Maritime Silk Road ซึ่งเป็นเส้นทางสายไหมทางทะเลที่เชื่อมโยงจากท่าเรือทางตอนใต้ของจีน และไปสุดเบลเยียม เส้นทางสายไหมทางทะเล Maritime Silk Road ถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการขยายผลประโยชน์ระหว่างจีนกับประเทศต่าง ๆ ครอบคลุมหลายภูมิภาค โดยเฉพาะอาเซียน และอาจกลายเป็นเส้นทางที่เอื้อประโยชน์ต่อการค้าและการลงทุนมากที่สุดอีกเส้นทางหนึ่งในอนาคต อีกทั้งจีนประสงค์จะเป็นผู้สร้างกติกาและทางเลือกใหม่ (rule maker) เช่น การจัดตั้ง Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB) นอกเหนือจาก World Bank และ Asian Development Bank เพื่อส่งเสริมการใช้ค่าเงินหยวนในการทำธุรกรรม ส่วนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้บูรณาการความร่วมมือเชื่อมโยงเข้ากับอาเซียนเข้า ผลักดันให้เกิดการรวมกันระหว่างเขตการค้าเสรีของจีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ กับกลุ่มเขตการค้าเสรีอาเซียน(ASEAN Free Trade Area : AFTA) เพื่อเป็นเขตการค้าเสรีเอเชียตะวันออกเฉียง (East Asia Free Trade Area : EAFTA) ซึ่งจะส่งผลให้เกิดกลุ่มเศรษฐกิจที่มีเงินสำรองกว่าครึ่งหนึ่งของเงินสำรองทั่วโลก ซึ่งหากสามารถผลักดันการรวมตัวให้เกิดประชาคมเศรษฐกิจเอเชียตะวันออกเฉียง (East Asia Economic Caucus : EAEC) จะทำให้ภูมิภาคนี้กลายเป็นภูมิภาคที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจที่ทัดเทียมกับสหภาพยุโรป

การพัฒนาและความพยายามสร้างความร่วมมือภายในภูมิภาคทั้งหมดนี้ของจีนไม่เพียงแต่สร้างความประหลาดใจให้แก่ประชาคมโลก หากแต่ยังสร้างความกังวลและมองว่าจีนเป็นภัยคุกคามต่อประชาคมโลกอีกด้วย เมื่อพิจารณาย้อนกลับไปในอดีตในสมัยที่จีนมีความเข้มแข็งทางด้านทหารอย่างมากและกำลังขยายอาณานิคม จีนเคยใช้ระบบบรรณาการเป็นเครื่องมือแสดงการอ่อนน้อมและยอมรับความเป็นเจ้าของจีนจากรัฐอื่น ๆ ด้วยการให้รัฐต่าง ๆ ส่งเครื่องบรรณาการมาให้ประเทศจีนตามกำหนดเวลา แล้วจีนจะไม่รุกรานและจะปกป้องรัฐนั้น ๆ ในยามที่ประสบภัย และในช่วงเวลาที่จีนมีกำลังทหารที่อ่อนแอก็ยังใช้ผลประโยชน์จากระบบบรรณาการนี้ได้ ด้วยการยอมให้ประเทศต่าง ๆ ที่เดินทางมาถวายเครื่องบรรณาการแก่จีนนั้นสามารถอยู่ทำการค้าต่อไปได้ ซึ่งถือเป็นผลประโยชน์หลักที่รัฐต่าง ๆ ยอมอ่อนน้อมและเดินทางมาติดต่อสัมพันธ์กับจีน จากเหตุผลนี้ก็ไม่ต่างอะไรจากวิธีการที่จีนใช้สร้างความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ในปัจจุบัน หลายคนจึงมองว่าการกระทำเหล่านี้เป็นการขยาย

อิทธิพลและผลประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และ วัฒนธรรมของจีนให้ครอบคลุมทั้งเอเชีย ทำให้จีนต้องเปลี่ยนภาพลักษณ์เสียใหม่ด้วยการประกาศใช้นโยบาย New Security concept และ ดำเนินการให้ความช่วยเหลือต่อประเทศต่าง ๆ ในประชาคมโลกโดยเฉพาะอาเซียนมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้จีนยังได้ต่อยอดแนวคิดเรื่อง “ภัยคุกคามจากจีน” และเพิ่มความขัดแย้งในข้อพิพาททะเลจีนใต้ถึง 6 ประเทศ คือ เวียดนาม อินโดนีเซีย มาเลเซีย บรูไน ฟิลิปปินส์และไต้หวัน รวมทั้งยังสร้างความกังวลอย่างมากต่อสิงคโปร์ที่อาศัย ทะเลจีนใต้เป็นเส้นทางหลักในการขนส่งสินค้าผ่านช่องแคบมะละกา ทำให้หลาย ๆ ประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกได้ปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศด้วยการเสริมสร้างอำนาจทหารทางทะเลของตนให้เข้มแข็งมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการสั่งซื้อเรือดำน้ำติดซีปนาอูร์ต่าง ๆ อากาศยาน หรือแม้กระทั่งเครื่องบินขับไล่ บรรดาประเทศเหล่านี้ได้ปรับยุทธศาสตร์ให้มีความพร้อมรับมือกับภัยคุกคามในทะเลจีนใต้ แทนการรับมือภัยคุกคามทางบกจากประเทศเพื่อนบ้าน

สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้โอกาสที่จีนจะได้ก้าวขึ้นเป็นชาติมหาอำนาจที่นานาชาติดียอมรับกลับต้องกลายเป็นคู่แข่งกับประเทศเพื่อนบ้าน และลดโอกาส เพิ่มอุปสรรคของการสร้างความร่วมมือทางด้านการค้า และการยอมรับการขยายอิทธิพลที่จีนมักอ้างว่าเป็นการทะยานขึ้นมาอย่างสันติ (Peaceful rise) ด้วยตัวของจีนเอง และเป็นโอกาสที่ทำให้มหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ สามารถกลับเข้ามามีบทบาทและอิทธิพลเหนือภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกอีกครั้ง และดูเหมือนว่าบรรดาประเทศในภูมิภาคนี้ยินดีกับการคงอยู่ซึ่งอำนาจของสหรัฐฯ ต่อไปเพราะอย่างน้อยก็เพื่อเป็นตัวคานอำนาจและห้ามปรามบทบาทอันก้าวร้าวในข้อพิพาททะเลจีนใต้ของจีนได้ดีที่สุด

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาให้ครอบคลุมถึงยุทธศาสตร์การเดินเรือของจีนในอดีต (เจิ้งเหอ) ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ทหารทางทะเลและการขยายอำนาจทางทะเลของจีนในปัจจุบัน โดยเฉพาะในข้อพิพาททะเลจีนใต้ อีกทั้งเจาะลึกถึงเงื่อนไขหรือผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของการร่วมมือต่างๆ จะทำให้ง่ายต่อการวิเคราะห์รูปแบบการดำเนินความสัมพันธ์ของประเทศสมาชิกในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกต่อจีนและความมั่นคงในภูมิภาคนี้

บรรณานุกรม

หนังสือและเอกสารภาษาไทย

- ไกรฤกษ์ นานา. (2555). ระทึก! หลักฐานใหม่ “จี้มก้อง” อวสานบรรณาการไปจีน เพราะ “ไทยถูกหลอกลวง” และ “จีนแพ้สงครามตึงเกีย”. *ศิลปวัฒนธรรม*, ปีที่ 33(11), 94-118
- กันตลักษณ์. (2555). “พลังอำนาจ”. *นาวิกานุสาร*. 53:66-69
- โครงการวิถึทรรศน์. (2542). *สหรัฐอเมริกา ยุทธศาสตร์ครองความเป็นเจ้า*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- จีระพร จีระนนท์ทกิจ. (2548). *นโยบายต่างประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนต่อสหรัฐอเมริกา (ค.ศ. 1993-2001)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- จุลชีพ ชินวรรณ. (2555). *ผลัดแผ่นดินมังกร: จีนภายใต้ผู้นำรุ่นที่ 5*. กรุงเทพฯ: openbooks
- เจียนฉีเชิน. (2554). *สถานการณ์โลกกับการทูตจีน*. พิมพ์ครั้งที่ 1. แปลจาก Qian Qichen Talks about World Situations and China's foreign Policy. แปลโดย อาทร พึ่งธรรมสาร. กรุงเทพฯ: มติชน
- ชาญชัย คุ่มปัญญา. (2558). *สถานการณ์โลก*. ไทยโพสต์. 19,6787 (มิถุนายน): 20-24
- ชัชรินทร์ ไชยวัฒน์. (2549). *แผนพิชิตมังกร*. กรุงเทพฯ: โอเพ่นบุ๊ก
- เชษฐา พวงหัตถ์. (2556). “ยุทธศาสตร์ใหม่ของจีนในการเมืองระหว่างประเทศ: ข้อพิจารณาเกี่ยวกับ “อำนาจอ่อน” และ “การใช้อำนาจอย่างนุ่มนวล””. *นิตยสารวิภาษา*. 7,3: 56. 10
- เชษฐา พวงหัตถ์. (2556). “มองไปข้างหน้า แสงหระเบียบใหม่ของเอเชีย (Looking Ahead : A New Asian Order ?)”. *วิภาษา*. 7,6; 54
- พันทิพา เอี่ยมสุทธา เอกะโรหิต. *นโยบาย “One Belt, One Road” ของจีน*; 8 กรกฎาคม 2558. วิทยาลัยรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต. กรุงเทพฯ: กรมเอเชียตะวันออก; 2558
- วชิรพร วงศ์นครสว่า. (มปป). *โอกาสและความท้าทายของกองทัพเรือด้านความมั่นคงทางทะเลในประชาคมอาเซียน*. เอกสารประกอบคำบรรยาย

วรศักดิ์ มหัทธโนบล. (2547). *เศรษฐกิจการเมืองจีน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สิทธิพล เครือรัฐติกาล. (2553). ภาพลักษณ์ของเจิ้งเหอในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของจีน.

ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการ วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สืบแสง พรหมบุตร. (2525). ความสัมพันธ์ในระบบบรรณาการระหว่างไทยกับจีน : ค.ศ. 1282-1853. แปลโดย กาญจณี ละอองศรี. กรุงเทพฯ:มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. (2555). “แนวคิดในการดำเนินนโยบายของรัฐบาล อเมริกัน” *บทความวิเคราะห์สถานการณ์ยุทธศาสตร์และความมั่นคงของประเทศ* 4,56 (พฤศจิกายน):1-2

หัสยา ไทยานนท์. (2554). ประชาคมอาเซียน 2558 *อนาคตและการปรับกระบวนการทัศน์ประเทศไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ, ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กองบัญชาการกองทัพไทย, 2554

โอเต็ด, เซนคาร์. (2549). *จีน...มหาอำนาจโลก*. พิมพ์ครั้งที่1. แปลจาก The Chinese Century. แปลโดย ศิลปกร แสงสินชัย. กรุงเทพฯ: ฐานการพิมพ์.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2558). *จีนกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ภายใต้แผนพัฒนาเส้นทางสายไหมใหม่*. เข้าถึงเมื่อ 8 ตุลาคม 2558. เข้าถึงได้จาก http://www.thaifita.com/ThaiFTA/Portals/0/cn-asean_jul58.pdf

กองอาเซียน กรมอาเซียน. (2552). *ความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงของอาเซียน*. เข้าถึงเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2559. เข้าถึงได้จาก <http://www.mfa.go.th/internet/document/611.doc>

ไชยสิทธิ ต้นตยกุล. (มปป). *การดำเนินยุทธศาสตร์ของจีนในระดับโลกและต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้*. เข้าถึงเมื่อ 2 กันยายน 2558. เข้าถึงได้จาก <http://www.vijaichina.com/sites/default/files/%E0%B8%A2%E0%B8%B8%E0%B8%97%E0%B8%98%E0%B8%A8%E0%B8%B2%E0%B8%AA%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B9%8C%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%88%E>

0%B8%B5%E0%B8%99%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B8%A3%E0%B8%B0%
E0%B8%94%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B9%82%E0%B8%A5%E0%B8%81
%E0%B9%81%E0%B8%A5%E0%B8%B0%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%9
4%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B8%A0%E0%B8%B9%E0%B8%A1%E0%B8%
B4%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%84_0.pdf

ไชยสิทธิ ตันตยกุล. (มปป). *อนาคตของความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับอาเซียน*. เข้าถึงเมื่อ 20
เมษายน 2559. เข้าถึงได้จาก

http://www.vijaichina.com/sites/default/files/%E0%B8%AD%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%84%E0%B8%95%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%AA%E0%B8%B1%E0%B8%A1%E0%B8%9E%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%98%E0%B9%8C%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%AB%E0%B8%A7%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%88%E0%B8%B5%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B9%80%E0%B8%8B%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%99_0.pdf

หลักการเมืองออนไลน์,กระทรวงกลาโหม. (2559). *แผนที่ “เส้นประ ๙ เส้น” (nine-dash-line) ต้นกำเนิดความขัดแย้ง ในทะเลจีนใต้*. เข้าถึงเมื่อ 23 เมษายน 2559. เข้าถึงได้จาก

<http://lm-mag.com/?p=2797>

เอียน ถึง อ้าย. (2545). *ประเทศจีนในศตวรรษที่ 21. การบรรยาย*, 30 พฤษภาคม 2545. ณ.

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร;กรุงเทพฯ เข้าถึงเมื่อ 12 มีนาคม 2559. เข้าถึงได้จาก

<http://www.chinaembassy.or.th/th/zxxx/t87551.htm>

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวภางค์ฤดี นวลพงศ์
วัน เดือน ปีเกิด	22 สิงหาคม 2536
ที่อยู่ปัจจุบัน	91/1333 ถนน นวลจันทร์ 56 แขวงนวลจันทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพฯ 10230
เบอร์โทรที่สามารถติดต่อได้	085-6789-792
ประวัติการศึกษา	
ประถมศึกษา	โรงเรียนทับเที่ยงฮั่วเฉียว
มัธยมศึกษา	สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนบดินทร์เดชา (สิงห์ สิงหเสนี)๒ สาขา วิทย์-คณิต
ปริญญาตรี	มหาวิทยาลัยศิลปากร คณะอักษรศาสตร์ สาขาเอเชียศึกษา โท ภาษาจีน